WYROK SĄDU PIERWSZEJ INSTANCJI (druga izba)
z dnia 8 lipca 2004 r. *

W sprawie T-48/00

Corus UK Ltd, dawniej British Steel plc, z siedzibą w Londynie (Zjednoczone Królestwo), reprezentowana przez J. Pheasanta oraz M. Readingsa, solicitors, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Wspólnot Europejskich, początkowo reprezentowanej przez M. Erharta oraz B. Doherty'ego, następnie przez M. Erharta oraz A. Whelana, działających w charakterze pełnomocników, wspieranych przez N. Khana, barrister, z adresem do doręczeń w Luksemburgu,

strona pozwana,

mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji 2003/382/WE z dnia 8 grudnia 1999 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 Traktatu WE (sprawa IV/E-1/35.860-B — rury stalowe bez szwu) (Dz.U. 2003, L 140, str. 1), lub ewentualnie żądanie obniżenia kwoty grzywny nałożonej na skarżącą,

* Język postępowania: angielski.

SĄD PIERWSZEJ INSTANCJI WSPÓLNOT EUROPEJSKICH
(druga izba),

w składzie: N. J. Forwood, prezes, J. Pirrung i A. W. H. Meij, sędziowie,

sekretarz: J. Plingers, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniach 19, 20 i 21 marca 2003 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności faktyczne i przebieg postępowania [1]

1 Niniejsza sprawa dotyczy decyzji Komisji 2003/382/WE z dnia 8 grudnia 1999 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 Traktatu WE (sprawa IV/E-1/35.860-B — rury stalowe bez szwu) (Dz.U. 2003, L 140, str. 1, zwanej dalej „zaskarżoną decyzją").

[...]

1 — Punkty niniejszego wyroku dotyczące okoliczności powstania sporu zostały pominięte. Znajdują się one w pkt 2–33 wyroku Sądu z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawach połączonych T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T 78/00 JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. str. II-2501.

Postępowanie przed Sądem

34 Siedmioma pismami złożonymi w sekretariacie Sądu między dniem 28 lutego i dniem 3 kwietnia 2000 r. Mannesmann, Corus, Dalmine, NKK Corp., Nippon, Kawasaki i Sumitomo wniosły skargi na zaskarżoną decyzję.

35 Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2002 r., zgodnie z art. 50 regulaminu Sądu, po wysłuchaniu uczestników postępowania połączono siedem spraw dla celów procedury ustnej. Po tym połączeniu wszystkie skarżące w siedmiu sprawach mogły dokonać wglądu w całość akt dotyczących niniejszego postępowania w sekretariacie Sądu. Przyjęto również środki organizacji postępowania.

36 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (druga izba) postanowił otworzyć procedurę ustną. Wystąpienia stron oraz ich odpowiedzi na pytania Sądu zostały wysłuchane na rozprawie w dniach 19, 20 i 21 marca 2003 r.

Żądania stron

37 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji;

— stwierdzenie nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji;

— stwierdzenie nieważności grzywny nałożonej na skarżącą w związku z naruszeniem stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji;

— ewentualnie, obniżenie kwoty grzywny nałożonej na skarżącą w związku z naruszeniem stwierdzonym w art. 1 zaskarżonej decyzji;

— zasądzenie od Komisji na rzecz skarżącej zwrotu kwoty grzywny lub, ewentualnie, kwoty w takiej wysokości, o jaką grzywna została obniżona, wraz z odsetkami liczonymi od całej kwoty, lub w odpowiednim przypadku od kwoty, o jaką grzywna została obniżona, od daty zapłaty grzywny przez Corusa do dnia dokonania zwrotu przez Komisję;

— obciążenie Komisji kosztami i wydatkami poniesionymi przez skarżącą w związku z niniejszym postępowaniem;

— zarządzenie wszelkich środków koniecznych dla nadania wyrokowi skuteczności.

38 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji

W przedmiocie zarzutu opartego na nieistnieniu naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji

Argumenty stron

39 Corus zaprzecza twierdzeniu, jakoby umowy o dostawy rur gładkich, które Corus zawarł ze spółkami Vallourec, Mannesmann i Dalmine, wypełniały znamiona naruszenia. Umowy te zostały bowiem zawarte z uwagi na zgodne z prawem względy komercyjne i były wynegocjowane oddzielnie i niezależnie od siebie. Zdaniem skarżącej, Komisja nie zdołała wykazać jej udziału w porozumieniu.

40 Skarżąca podnosi, że pozostawała ona do marca 1994 r. właścicielem przedsiębiorstwa Imperial zajmującego się wykończeniem gwintowanych rur gładkich OCTG, które zamierzała sprzedać jako samodzielne przedsiębiorstwo. Po zamknięciu swej fabryki w Clydesdale w kwietniu 1991 r. skarżąca nie dysponowała wewnętrznym źródłem zaopatrzenia w rury gładkie, które było konieczne do utrzymania działalności Imperialu. Aby zachować wartość tego przedsiębiorstwa i uczynić je możliwie atrakcyjnym dla potencjalnych nabywców, dla spółki Corus istotne było zawarcie umów ze spółkami trzecimi. Umowy te miały zagwarantować dostawy rur gładkich o wysokiej jakości w celu długoterminowego zaspokojenia popytu na gwintowane rury OCTG wśród przedsiębiorstw naftowych działających na brytyjskim szelfie kontynentalnym. Wobec ryzyka związanego z użyciem produktu końcowego przy uwzględnieniu w szczególności warunków klimatycznych i geologicznych na brytyjskim szelfie kontynentalnym w obszarze Morza Północnego jakość tych produktów była czynnikiem decydującym.

41 Na poparcie tej argumentacji Corus przedstawił umowę zawartą ze spółką naftową Conoco w 1992 r., jak również stanowiącą załącznik do tej umowy specyfikację.

Zdaniem skarżącej, wynika stąd, że Corus był zobowiązany do spełnienia warunków specyfikacji, sprecyzowanych przez spółkę Conoco, w szczególności w zakresie jakości rur gładkich używanych do produkcji gwintowanych rur OCTG. Postępowanie w zakresie kontroli produkcji przewidywało nawet niezależny nadzór nad stalowniami produkującymi rury gładkie dla spółki Corus.

42 Corus wskazuje ponadto, że trzy umowy, które zawarł ze spółkami Vallourec, Dalmine i Mannesmann, każda z nich na pierwotny okres pięciu lat z możliwością milczącego przedłużenia, wypełniające jakoby znamiona naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji, nie mogły stanowić jednolitego porozumienia, ponieważ zostały one podpisane w różnych datach, a mianowicie — odpowiednio — w dniach 24 lipca 1991 r., 4 grudnia 1991 r. i 9 sierpnia 1993 r.

43 Zdaniem Corusa, dla spółki tej rozsądne było rozdzielenie swego zaopatrzenia w rury gładkie pomiędzy trzech różnych dostawców. Przy większej liczbie dostawców spółka ta nie byłaby w stanie dopasować się do wymogów swych klientów. Klienci zazwyczaj skłaniają się ku ograniczeniu liczby dostawców biorących udział w produkcji zamówionych rur, ponieważ przeprowadzane przez tych klientów kontrole jakości są bardzo kosztowne ze względu na istotne znaczenie bezpieczeństwa produktów w ramach ich działalności. Mimo to Corus potrzebował większej liczby dostawców, aby zabezpieczyć się przed negatywnymi skutkami finansowymi ewentualnych strajków lub wypadków w walcowni, jak również ze względu na bardzo niestabilny popyt na rury OCTG.

44 Ponadto rury OCTG są zasadniczo produktami wytwarzanymi według miary w ramach długookresowych umów o dostawy. W niniejszej sprawie umowy o dostawy zawarte na okres pięciu lat, z możliwością milczącego przedłużenia, nie są niczym nadzwyczajnym. Każde zamówienie na rury zawiera bowiem precyzyjną specyfikację co do jakości i wymiarów rur, w związku z czym praktycznie wykluczona jest sprzedaż bezpośrednio z magazynu. Ponadto Corus wskazuje, że przedsiębiorstwa w sektorze naftowym kładą nacisk na to, aby zamówione rury były dostępne w terminach dokładnie odpowiadających ich potrzebom, w szczególności ze względu na koszty użytkowania platformy wiertniczej.

45 W świetle wskazanych powyżej wymogów co do jakości uwaga Komisji zawarta w motywie 152 zaskarżonej decyzji dotycząca strukturalnej nadmiernej zdolności produkcyjnej w sektorze rur stalowych w okresie zawarcia umów o dostawy, i w szczególności możliwości przywozu z Węgier, Polski, Czechosłowacji i Chorwacji jest bez znaczenia, ponieważ rury pochodzące z tych państw nie odznaczały się zadowalającą jakością, a ponadto sytuacja polityczna w tych państwach była w tym czasie mało stabilna. W odniesieniu do innych potencjalnych źródeł zaopatrzenia stwierdzono te same problemy z jakością produktów pochodzących z Ameryki Łacińskiej jak i produktów pochodzących z państw Europy Wschodniej, podczas gdy Ameryka Północna nie wchodziła w rachubę, ponieważ producenci z tego regionu nie wyrażali w żaden sposób zamiaru wywożenia swych produktów. W zakresie produktów japońskich koszty transportu oraz terminy dostaw sprzeciwiały się ich przywozowi, mając w szczególności na uwadze okoliczność, że cena rur OCTG była w Europie stosunkowo niska. Z komercyjnego punktu widzenia wybór trzech dostawców wspólnotowych przez spółkę Corus był w związku z tym uzasadniony.

46 Corus odrzuca argumentację Komisji, która została przedstawiona w motywie 152 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którą terminy dostaw nie miały dla spółki Corus istotnego znaczenia, ponieważ wskazane umowy określały termin dostaw od pięciu do sześciu tygodni i jako sankcję w przypadku zwłoki ustanawiały jedynie uwzględnienie niedostarczonego tonażu w ramach rocznej kalkulacji tonażu przysługującego dostawcy.

47 Zdaniem Corusa, ze względu na niestabilność popytu na rury OCTG na szelfie kontynentalnym w obszarze Zjednoczonego Królestwa, jedynym praktycznym środkiem pokrycia potrzeb było procentowe, a nie kwotowe ustalenie ilości rur gładkich, które miały być dostarczone przez trzech wskazanych dostawców. Tylko ten system umożliwiał bowiem uwzględnienie nasycenia lub braków na rynku, na który przeznaczone były rury gładkie.

48 Ponadto przyjęcie formuły wiążącej cenę uiszczaną przez spółkę Corus za rury [gładkie] z ceną sprzedawanych przez nią rur OCTG umożliwiało uwzględnienie

istotnych wahań cenowych spowodowanych niestabilnością popytu. W tym względzie, z handlowego punktu widzenia, niesłychanie trudne byłoby ustalenie z dostawcami stałej ceny, która byłaby na tyle niska, żeby zapewniała Corusowi, iż dokonywana przez niego wtórna sprzedaż rur OCTG nigdy nie spadnie poniżej progu rentowności. Zdaniem spółki Corus, informacje dotyczące ilości sprzedanych rur i cen uiszczanych przez jej klientów nie były ujawniane dostawcom, chociaż były one uwzględnione w tej formule. Jedynie wynikająca z tej formuły cena rur gładkich była podawana dostawcom, którzy mieli prawo do weryfikacji prawidłowego zastosowania formuły przez niezależnego audytora.

49 Zdaniem spółki Corus, twierdzenie Komisji, jakoby każda z umów o dostawy rozpatrywana indywidualnie była pozbawiona sensu, ponieważ umowy te przypisywały każdemu z dostawców procentowy udział w jej zapotrzebowaniu, jest bez znaczenia. Argumentacja ta nie wykazuje w żaden sposób, że umowy o dostawy wynikają z jakiegokolwiek porozumienia pomiędzy czterema producentami europejskimi, przeciwko któremu skierowana jest zaskarżona decyzja. Spółka Corus twierdzi natomiast, że zawarła każdą z tych umów zgodnie z globalną strategią dostaw przyjętą przez siebie w sposób autonomiczny.

50 Spółka Corus podnosi, że przedstawione przez nią ekonomiczne uzasadnienie rozpatrywanych umów o dostawy odmiennie wyjaśnia jej zachowanie, w związku z czym Komisja powinna wykazać istnienie porozumienia pomiędzy czterema przedsiębiorstwami, których dotyczy decyzja, i to w inny sposób, niż w oparciu o wskazane umowy (opinia rzecznika generalnego M. Darmona do wyroku Trybunału z dnia 31 marca 1993 r. w sprawach połączonych C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i od C-125/85 do C-129/85 Ahlström Osakeytiö i in. przeciwko Komisji, zwanego „Celuloza II", Rec. str. I-1307, I-1445, pkt 195). Spółka ta podnosi, że równoległe zachowanie może zostać uznane jako dowód zawarcia porozumienia tylko wtedy, gdy porozumienie stanowi jedyne rozsądne wytłumaczenie takiego zachowania (ww. wyrok w sprawie Celuloza II, pkt 71).

51 Corus dodaje, że w każdym razie argumentacja Komisji przedstawiona w odpowiedzi na skargę, zgodnie z którą postanowienia umów o dostawy analizowane w poprzednich punktach zawierają ograniczenia konkurencji, nie dowodzi istnienia szczególnego naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji. Nawet gdyby przyjąć, że postanowienia te były rzeczywiście sprzeczne z wymogami konkurencji, to sama ta okoliczność nie może stanowić dowodu zawarcia pomiędzy czterema producentami europejskimi porozumienia w celu wykluczenia producentów japońskich z rynku brytyjskiego.

52 Ponadto dokumenty przedstawione przez Komisję jako dowody na poparcie jej twierdzeń, wskazane w szczególności w motywach 91 i 147 zaskarżonej decyzji, nie przemawiają za istnieniem porozumienia pomiędzy spółką Corus i innymi europejskimi producentami rur. Nawet Komisja wahała się, czy w odpowiedzi na skargę oprzeć się w pełni na wskazanych dowodach. Zdaniem spółki Corus, przeprowadzona przez Komisję analiza dowodów jest niespójna, ponieważ w szczególności nie wyjaśnia, w jaki sposób i z jakich powodów umowa dwustronna zawarta pomiędzy spółkami Corus i Vallourec, rzekomo poświadczona notatkami z 1990 r., miałaby się przekształcić w umowę wielostronną zawartą pomiędzy czterema producentami europejskimi. Skarżąca podnosi w tym zakresie, że Komisja jest zobowiązana do wykazania istnienia uzgodnionego działania czterech producentów europejskich między sobą, które doprowadziło do zawarcia przez nich umów o dostawy rur gładkich, jeśli chce uniknąć stwierdzenia nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji.

53 Ponadto skoro naruszenie wskazane w art. 2 zaskarżonej decyzji przypisuje się spółce Dalmine od grudnia 1991 r., spółka Corus podnosi, że dowody z 1993 r. są bez znaczenia w zakresie rzekomego przekształcenia zasad podstawowych w poprawione zasady podstawowe. Spółka Corus wskazuje ponadto, że Komisja uznała w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, iż notatki datowane na 1990 r. potwierdzały istnienie porozumienia pomiędzy czterema producentami europejskimi, jednak w zaskarżonej decyzji nie prezentowała już takiego stanowiska.

54 Corus analizuje następnie niektóre notatki badane w motywach 78–81 zaskarżonej decyzji i powołane w motywie 147 tej decyzji, a mianowicie notatkę z dnia 23 marca

1990 r., zawartą na str. 15622 akt Komisji, zatytułowaną „Uwagi dotyczące przedłużenia umowy VAM" (zwaną dalej „Uwagami dotyczącymi umowy VAM"), notatkę z dnia 2 maja 1990 r., zawartą na str. 15610 akt Komisji, zatytułowaną „Strategiczne uwagi dotyczące stosunków VLR" (zwaną dalej „Strategicznymi uwagami") i „Notatkę ze spotkania w dniu 24.7.1990 r.". W tym zakresie Corus nie komentuje w sposób wyraźny niedatowanej notatki zawartej na str. 15596 akt Komisji, zatytułowanej „Rozmowa z BSC", przytoczonej w motywie 62 zaskarżonej decyzji oraz w pkt 56 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów. Corus wskazuje, że notatki „Uwagi dotyczące umowy VAM" i „Strategiczne uwagi" zostały sporządzone przez pracowników spółki Vallourec i przedstawiają jedynie ich osobiste zdanie. W związku z tym dokumenty te nie wykazują w żaden sposób istnienia porozumienia pomiędzy spółkami Vallourec i Corus. Komisja błędnie oparła się na fakcie, że dwie wskazane notatki zawierają, wśród innych opcji, propozycję rozwiązania problemu w sposób odpowiadający rzekomemu porozumieniu, wskazanemu w art. 2 zaskarżonej decyzji. Autor notatki „Uwagi dotyczące umowy VAM" wyraźnie odrzucił to rozwiązanie, uzasadniając, że byłoby ono praktycznie niewykonalne, i zaproponował inne rozwiązanie, które umożliwiło spółce Corus wolny wybór źródeł zaopatrzenia w rury gładkie.

55 W odniesieniu do „Notatki ze spotkania w dniu 24.7.1990 r." spółka Corus podnosi, że jej pracownicy, którzy wzięli udział w tym spotkaniu, są od sierpnia 1997 r. na emeryturze, w związku z czym skarżąca może tylko w ograniczonym stopniu ocenić ten dokument. Jej zdaniem, z notatki tej nie wynika w sposób jasny, które zapiski oddają treści wyrażone na spotkaniu, a które przedstawiają jedynie osobiste zdanie autora. Z notatki tej nie można też wywieść, że Corus i Vallourec porozumiały się w sprawie przyjęcia jakiegoś szczególnego sposobu działania. Wreszcie, mając na uwadze, że wskazana notatka jest przedstawiona przez Komisję w celu wykazania istnienia porozumienia pomiędzy czterema producentami europejskimi, Corus podnosi, że brak jest dowodów dodatkowych rozmów, w których udział brałyby spółki Dalmine i Mannesmann.

56 Co się tyczy dokumetu przesłanego telefaksem ze spółki Corus do spółki Vallourec w dniu 22 stycznia 1993 r., zatytułowanego „Umowa o współpracy BS" („BS cooperation agreement", pismo z dnia 21 stycznia 1993 r. i załączona do niego poufna notatka obejmująca 13 stron), zawartego na str. 4626 akt Komisji i analizowanego w motywie 91 zaskarżonej decyzji, Corus podnosi, że dokument ten nie potwierdza istnienia jakiegokolwiek porozumienia. Telefaks ten został

wysłany w ramach negocjacji prowadzonych przez spółkę Corus ze spółkami Vallourec, Dalmine i Mannesmann w celu zbadania możliwości przyjęcia planu skoordynowanej racjonalizacji i w żaden sposób nie stanowi dowodu na zawarcie bezprawnego porozumienia. Corus podkreśla w szczególności, że telefaks „Umowa o współpracy BS" przewidywał przeprowadzenie konsultacji z krajowymi władzami właściwymi w zakresie kontroli, zanim zawarta zostanie jakakolwiek umowa w tym zakresie.

57 Ponadto z telefaksu „Umowa o współpracy BS" wynika, że Corus zamierzał zmniejszyć swój udział na rynku rur bez szwów do marginalnego poziomu, w związku z czym, wbrew twierdzeniom Komisji, dokument ten nie może stanowić dowodu istnienia bezprawnego zachowania tej spółki. Po sprzedaży przez spółkę Corus na rzecz spółki Vallourec przedsiębiorstwa Imperial w marcu 1994 r. spółka Corus nie była bowiem w dalszym ciągu handlowo zainteresowana rozpatrywanymi umowami o dostawy.

58 Co się tyczy pisma zatytułowanego „System rur stalowych bez szwu w Europie i rozwój rynku" („Seamless Steel tube System in Europe and Market Evolution"), zawartego na str. 2051 akt Komisji (zwanego dalej „Systemem rur stalowych"), analizowanego w motywie 91 zaskarżonej decyzji, Corus jest zdania, że jest to wewnętrzny dokument spółki Dalmine, który nie wykazuje udziału spółki Corus w rozmowach stanowiących bezprawne porozumienie.

59 Komisja podnosi, po pierwsze, że pkt 71 wyroku w sprawie Celuloza II, przytoczonego w pkt 50 powyżej, na który powołuje się Corus, znajduje zastosowanie jedynie w tych przypadkach, w których Komisja opiera się wyłącznie na wykazaniu równoległych zachowań w celu udowodnienia istnienia uzgodnionej praktyki. Jednakże w niniejszej sprawie same postanowienia umów o dostawy wyraźnie wskazują, iż intencją stron było zapewnienie, aby Corus pozostał producentem krajowym w rozumieniu zasad podstawowych. Zresztą teza ta poparta jest szeregiem dowodów z dokumentów.

60 Ponadto twierdzenie, jakoby trzy umowy o dostawy rur gładkich były wynegocjowane oddzielnie i niezależnie, nie jest prawdziwe ze względu na to, że każda umowa przypisywała każdemu z dostawców ustalony udział procentowy rur kupowanych przez Corusa.

61 Co więcej, twierdzenie Corusa, jakoby spółka ta mogła zawrzeć umowy o dostawy jedynie z producentami wspólnotowymi, jest mało przekonywające. Podobnie, twierdzeniom dotyczącym znaczenia terminów dostaw zaprzeczają same postanowienia tych umów. Co się tyczy twierdzeń dotyczących znaczenia jakości produktów, są one nieprawdziwe ze względu na okoliczność, że skarżąca sama zaproponowała kupno rur gładkich u producentów z krajów trzecich, jak ukazuje zaskarżona decyzja (motyw 78).

62 Komisja dodaje, że motyw 152 zaskarżonej decyzji wskazuje na istnienie strukturalnej nadmiernej zdolności produkcyjnej również we Wspólnocie, w związku z czym argument spółki Corus dotyczący niedostatecznej jakości rur oferowanych przez producentów z Europy Wschodniej jest bez znaczenia.

63 W każdym razie twierdzenia spółki Corus zmierzające do wykazania, że uzasadnione było prowadzenie negocjacji z trzema producentami wspólnotowymi, są nieskuteczne, ponieważ faktem jest, że Corus i jego producenci postanowili traktować działalność skarżącej jako dobro wspólne, które miało zostać podzielone między nich za pomocą umów o dostawy, co stanowi niedozwolone porozumienie.

64 Komisja podnosi, że nawet gdyby Corus mógł wykazać, że procentowy podział kupowanych rur gładkich pomiędzy trzech dostawców przynosił tej spółce korzyść ekonomiczną, to również wówczas postanowienie umowy ustanawiające taki podział stanowi ograniczenie konkurencji, jak stwierdzono w motywie 153 zaskarżonej decyzji.

65 W każdym razie nie jest prawdziwe twierdzenie, jakoby procentowy podział dostaw spółki Corus był dla skarżącej jedynym, pewnym środkiem pokrycia całości jej zmiennego zapotrzebowania na rury gładkie. Komisja wskazuje, że zawarcie większej liczby umów ramowych ustalających z dostawcami jednolite ceny pozwoliłoby uzyskać ten sam cel handlowy.

66 W zakresie postanowień umów o dostawy ustalających ceny rur gładkich w oparciu o cenę uzyskaną przez Corusa przy dalszej sprzedaży rur gwintowanych Komisja jest zdania, że każdy producent kupujący towar w celu dalszej sprzedaży po jego wykończeniu ponosi ryzyko spadku ceny na rynku produktów końcowych. Spółka Corus nie wyjaśniła, z jakich przyczyn było w tym wypadku konieczne wykluczenie tego ryzyka. Zdaniem Komisji, Corus nie wyjaśnia również, dlaczego dostawcy rur gładkich mieliby akceptować udział w tym ryzyku handlowym.

67 W kwestii wskazanej w motywie 153 zaskarżonej decyzji, iż formuła służąca ustaleniu ceny rur gładkich wiązała się z wymianą informacji handlowych, które zgodnie z orzecznictwem powinny pozostać tajne (wyroki Sądu z dnia 11 marca 1999 r. w sprawie T-141/94 Thyssen Stahl przeciwko Komisji, Rec. str. II-347, pkt 403 i w sprawie T-151/94 British Steel przeciwko Komisji, Rec. str. II-629), argumentacja przedstawiona przez spółkę Corus mająca na celu obronę używania tej formuły nie jest przekonywająca. Co się tyczy ilości rur gwintowanych sprzedanych przez spółkę Corus, Komisja wskazuje, że dostawcy mogli w prosty sposób wyliczyć całkowitą kwotę sprzedaży tych produktów przez Corusa, ponieważ każdy z nich dostarczał ustaloną procentowo część zapotrzebowania tej spółki.

68 W zakresie dowodów z 1990 r. i 1993 r., przytoczonych w motywach 78–81 zaskarżonej decyzji, Komisja podnosi, że zostały one przedstawione nie w celu wykazania istnienia kompletnego porozumienia, lecz w celu ukazania intencji leżących u podstaw umów o dostawy, które to intencje Komisja przedstawia bezpośrednio jako dowód istnienia naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji.

69 Co się tyczy twierdzenia spółki Corus, zgodnie z którym zaskarżona decyzja nie ukazuje w jasny sposób, jak porozumienie pomiędzy spółkami Corus i Vallourec przekształciło się później w porozumienie między czterema stronami, Komisja wskazuje, że to drugie porozumienie zostało opracowane w ramach bardziej obszernego porozumienia o dochowaniu zasad podstawowych, określonego w art. 1 zaskarżonej decyzji, w którym od 1990 r. brali udział czterej wskazani producenci europejscy. W 1990 r. Corus i Vallourec zawarli w związku z tym porozumienie wskazane w art. 2 zaskarżonej decyzji i od początku przewidzieli udział w tym porozumieniu spółek Dalmine i Mannesmann. Komisja wyjaśnia, że spółki Dalmine i Mannesmann musiały przystąpić do tego drugiego porozumienia przed podpisaniem umów o dostawy, jednak ze względu na brak dowodów na okoliczność dokładnej daty tego przystąpienia, Komisja przyjęła w odniesieniu do tych spółek datę podpisania wskazanych umów jako początek naruszenia. Jest w każdym razie jasne, że Corus i przynajmniej Vallourec były stronami porozumienia od 1990 r. Ponadto cztery strony spotkały się w 1993 r. i od tego momentu wszystkie one należą do porozumienia.

70 Co się tyczy twierdzenia, zgodnie z którym rzekome ograniczenia konkurencji zawarte w postanowieniach umów o dostawy nie są ograniczeniami stanowiącymi naruszenie zawarte w art. 2 zaskarżonej decyzji, Komisja wskazuje, że ograniczenia te przedstawiają jedynie pisemną część porozumienia, a pozostała jego część nie została utrwalona w żadnym dokumencie.

Ocena Sądu

71 Na wstępie należy oddalić twierdzenie Corusa, jakoby spółka ta wyjaśniła rozumowanie ekonomiczne leżące u podstaw umów o dostawy wskazanych w art. 2 zaskarżonej decyzji, które stawiałoby w innym świetle okoliczności ustalone przez Komisję i co umożliwiałoby w związku z tym przyjęcie rozsądnego wyjaśnienia faktów, które byłoby odmienne od wyjaśnienia przyjętego przez Komisję w celu uzasadnienia istnienia naruszenia wspólnotowych reguł konkurencji (zob. podobnie

wyrok Trybunału z dnia 28 marca 1984 r. w sprawach połączonych 29/83 i 30/83 CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, Rec. str. 1679, pkt 16; ww. w pkt 50 wyrok w sprawie Celuloza II, pkt 126 i 127; wyrok Sądu z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawach połączonych od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschaapij i in. przeciwko Komisji, zwany „PVC II", Rec. str. II-931, pkt 725). W związku z powyższym twierdzenie, zgodnie z którym Komisja powinna w niniejszej sprawie wykazać istnienie porozumienia pomiędzy przedsiębiorstwami wskazanymi w art. 2 zaskarżonej decyzji w inny sposób niż poprzez umowy o dostawy, jest pozbawione znaczenia.

72 Należy bowiem stwierdzić, że tezy z orzecznictwa, na które powołuje się w tym zakresie Corus, dotyczą sytuacji, w której Komisja opiera się jedynie na zachowaniu danych przedsiębiorstw na rynku w celu wydedukowania istnienia naruszenia (zob. podobnie ww. w pkt 71 wyrok w sprawie PVC II, pkt 727 i 728). W szczególności zasada dowodowa wskazana w pkt 71 wyroku w sprawie Celuloza II, wymienionego w pkt 50 powyżej, znajduje zastosowanie jedynie wówczas, gdy Komisja oprze się jedynie na występowaniu równoległych zachowań w celu wykazania istnienia uzgodnionej praktyki. Sytuacja taka nie ma miejsca w niniejszej sprawie, ponieważ stwierdzone naruszenie wynika z samych postanowień umów o dostawy, które naruszają wspólnotowe reguły konkurencji (zob. motyw 110 i nast. zaskarżonej decyzji), a ponadto Komisja przytoczyła szereg dodatkowych dowodów z dokumentów na poparcie swej tezy (zob. motyw 78 i nast. zaskarżonej decyzji).

73 W związku z tym, nawet gdyby spółka Corus zdołała wykazać, że zawarcie trzech umów o dostawy ze spółkami Vallourec, Dalmine i Mannesmann obiektywnie odpowiadało jej interesowi handlowemu, to okoliczność ta nie obalałaby w żaden sposób tezy Komisji o bezprawności tych porozumień. W rzeczywistości praktyki niezgodne z przepisami dotyczącymi konkurencji bardzo często leżą w indywidualnym interesie handlowym przedsiębiorstw, przynajmniej krótkookresowo.

74 Cel i skutek umów o dostawy są opisane przez Komisję w motywie 111 zaskarżonej decyzji w następujący sposób:

„Przedmiotem tych umów było zaopatrywanie w rury gładkie »lidera« na rynku OCTG w obszarze Morza Północnego, a ich celem było zachowanie producenta krajowego w Zjednoczonym Królestwie i poprzez to uzyskanie respektowania »fundamentals« w ramach klubu Europa–Japonia. Głównym przedmiotem i skutkiem tych umów był podział pomiędzy spółki [Mannesmann], Vallourec i Dalmine całego zapotrzebowania ich konkurenta [Corus] (Vallourec od 1994 r.). W umowach tych ceny zakupu rur gładkich zostały uzależnione od ceny sprzedaży rur gwintowanych przez spółkę [Corus]. Umowy te ograniczyły również swobodę dostaw [spółki Corus] (Vallourec od lutego 1994 r.) i zobowiązywały ją do informowania swych konkurentów o cenach i ilości sprzedaży. Ponadto spółki [Mannesmann], Vallourec (do lutego 1994 r.) i Dalmine zobowiązały się z kolei do dostarczania konkurentowi ([Corus], a następnie Vallourec od marca 1994 r.) towaru, nie znając uprzednio jego ilości".

75 Postanowienia umów o dostawy przedstawione Sądowi potwierdzają w zasadzie dane faktyczne przywołane w motywie 111 zaskarżonej decyzji oraz w motywach 78–82 i 153 tej decyzji. Postanowienia te przewidują w szczególności rozdzielenie zapotrzebowania spółki Corus na rury gładkie pomiędzy trzech innych producentów europejskich (40% na rzecz spółki Vallourec, 30% na rzecz spółki Dalmine i 30% na rzecz spółki Mannesmann) i ustalenie ceny uiszczanej przez Corusa za rury gładkie przy użyciu formuły matematycznej uwzględniającej cenę, którą spółka ta uzyskiwała ze sprzedaży rur gwintowanych.

76 W świetle tych ustaleń wystarczy stwierdzić, że przedmiotem i skutkiem umów o dostawy było zastąpienie ryzyka konkurencji poprzez wynegocjowany podział zysków ze sprzedaży rur gwintowanych uzyskiwanych na rynku brytyjskim, przynajmniej pomiędzy czterech producentów europejskich (zob. analogicznie w odniesieniu do uzgodnionych praktyk wyrok Sądu z dnia 15 marca 2000 r. w sprawach połączonych T-25/95, T-26/95, od T-30/95 do T-32/95, od T-34/95 do T-39/95, od T-42/95 do T-46/95, T-48/95, od T-50/95 do T-65/95, od T-68/95 do T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 i T-104/95 Cimenteries CBR i in. przeciwko Komisji, zwany „Cement", Rec. str. II-491, pkt 3150).

77 W każdej z umów o dostawy spółka Corus wiązała swych konkurentów, co doprowadziło do tego, że zanikła jakakolwiek faktyczna konkurencja z ich strony na własnym rynku krajowym, jak również jakakolwiek perspektywa takiej konkurencji.

78 Corus umocnił bowiem swą pozycję na rynku krajowym za cenę utraty swobody w zaopatrzeniu, ponieważ trzej potencjalni konkurenci na brytyjskim rynku rur gwintowanych związali się z nim w taki sposób, że sprzedawali mniej rur gładkich, gdy spadała sprzedaż rur gwintowanych dokonywana przez spółkę Corus. Ponadto zmniejszał się również margines zysku ze sprzedaży rur gładkich, do której dostawcy się zobowiązali, gdy spadała cena uzyskiwana przez spółkę Corus za rury gwintowane. W tych okolicznościach było praktycznie nie do pomyślenia, aby ci trzej producenci zamierzali skutecznie konkurować ze spółką Corus na brytyjskim rynku rur gwintowanych, w szczególności w zakresie ceny (zob. w szczególności motyw 153 zaskarżonej decyzji).

79 Z drugiej strony, akceptując zawarcie tych umów, każdy z konkurentów wspólnotowych spółki Corus zapewnił sobie pośredni udział na jej rynku krajowym oraz w części zysku osiąganego na tym rynku. W celu uzyskania tych korzyści spółki te praktycznie zrezygnowały z możliwości sprzedaży rur gwintowanych na rynku brytyjskim i przede wszystkim — po podpisaniu trzeciej umowy w dniu 9 sierpnia 1993 r. dotyczącej przypisania pozostałych 30% spółce Mannesmann — zrezygnowały z dostarczania spółce Corus większej ilości rur gładkich od tej, która została im przyznana z góry. Ponadto zaakceptowały one kosztowne i w związku z tym anormalne z handlowego punktu widzenia zobowiązanie dostarczania swemu konkurentowi, spółce Corus, rur w ilości określonej jedynie poprzez odniesienie do sprzedaży rur gwintowanych dokonywanej przez tę spółkę.

80 Należy stwierdzić, że gdyby umowy o dostawy nie zostały zawarte, trzej producenci europejscy inni niż Corus mieliby, abstrahując od zasad podstawowych, rzeczywisty, a w każdym razie potencjalny interes handlowy w podjęciu konkurencji ze spółką Corus na brytyjskim rynku rur gwintowanych oraz w podjęciu konkurencji między sobą w celu zaopatrywania spółki Corus w rury gładkie.

81 Należy wskazać ponadto, że każda z umów o dostawy została zawarta na początkowy okres pięciu lat, będący okresem stosunkowo długim, potwierdzającym i umacniającym antykonkurencyjny charakter tych umów.

82 Ponadto, jak wskazała Komisja, formuła ustalenia cen na rury gładkie przewidziana w każdej z trzech umów o dostawy prowadziła do niedopuszczalnej wymiany informacji handlowych (zob. motyw 153 zaskarżonej decyzji; zob. również motyw 111 tej decyzji), które powinny pozostać tajne, by nie zagrozić samodzielnej polityce handlowej konkurujących przedsiębiorstw (zob. podobnie ww. w pkt 67 wyroki: w sprawie Thyssen Stahl przeciwko Komisji, pkt 403 i w sprawie British Steel przeciwko Komisji, pkt 383 i nast.).

83 Argumentacja spółki Corus, zgodnie z którą informacje dotyczące ilości sprzedanych przez nią rur i ceny uiszczonej przez jej klientów nie były ujawniane jej dostawcom, nie usprawiedliwia tej spółki w okolicznościach zaistniałych w niniejszej sprawie.

84 Co się tyczy ilości rur gwintowanych sprzedanych przez Corus, należy stwierdzić, że dostawcy mogli je z łatwością obliczyć, ponieważ każdy z nich dostarczał, w zasadzie, stała procentowo część zapotrzebowania spółki Corus.

85 Co się tyczy cen, spółka Corus, ściśle rzecz biorąc, nie informowała swych kontrahentów o cenach uzyskanych za rury gwintowane jako takich. Wobec tego twierdzenie zawarte w motywie 111 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym umowy o dostawy „zobowiązywały [Corusa] do informowania swych konkurentów o cenach", w przesadzony sposób ujmuje zakres obowiązków umownych w tym względzie. W każdym razie Komisja słusznie wskazała w motywie 153 zaskarżonej decyzji oraz przed Sądem, że cena rur gwintowanych pozostawała w stosunku matematycznym z ceną rur gładkich, wobec czego trzej wskazani dostawcy uzyskiwali dokładne wskazówki dotyczące kierunku, momentu i zakresu każdej fluktuacji cen rur gwintowanych sprzedawanych przez spółkę Corus.

86 Należy stwierdzić, że podanie takich informacji konkurentom nie tylko narusza art. 81 ust. 1 WE, lecz ponadto charakter tego naruszenia jest taki sam, niezależnie od tego, czy ujawnione będą same ceny rur gwintowanych, czy też jedynie informacje dotyczące ich fluktuacji. W tych okolicznościach należy stwierdzić, że niedokładność podniesiona w poprzednim punkcie jest bez znaczenia w szerszym kontekście naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji i że w związku z tym nie wpływa ona w żaden sposób na stwierdzenie istnienia tego naruszenia.

87 Co się tyczy bardziej ogólnego argumentu podniesionego przez spółkę Corus, zgodnie z którym ograniczenia konkurencji wskazane w poprzednich punktach nie są tymi ograniczeniami, które stanowią szczególne naruszenie wskazane przez Komisję w art. 2 zaskarżonej decyzji, należy stwierdzić, że ograniczenia te są w sposób jasny wskazane w motywach zaskarżonej decyzji opisujących to naruszenie, a w szczególności w motywie 111 zacytowanym w całości w pkt 74 powyżej. Skoro art. 2 ust. 1 zaskarżonej decyzji wskazuje, że umowy o dostawy zostały zawarte „w ramach naruszenia wskazanego w art. 1", to jasno wynika z tego, że fakt zawarcia tych umów, niezgodnych z przepisami dotyczącymi konkurencji, stanowi sam w sobie naruszenie stwierdzone w art. 2.

88 W każdym razie prawidłowość tej analizy jest potwierdzona w art. 2 ust. 2 zaskarżonej decyzji uzależnieniem przez Komisję czasu trwania naruszenia zarzucanego każdemu z producentów europejskich od okresu utrzymywania w mocy umowy lub umów, których byli stronami.

89 Ponadto stwierdzenia te wystarczają, aby obalić również argument spółki Corus, zgodnie z którym Komisja nie wykazała, że czterech producentów europejskich porozumiało się w sposób wskazany w zaskarżonej decyzji. Jakikolwiek byłby faktyczny stopień porozumienia zaistniałego pomiędzy czterema producentami europejskimi, należy stwierdzić, że każdy z nich podpisał umowę ograniczającą konkurencję, zaś spółka Corus podpisała trzy takie umowy, co stanowi naruszenie art. 81 ust. 1 WE wskazane w art. 2 zaskarżonej decyzji.

90 W tych okolicznościach przedstawienie przez Komisję szeregu innych dowodów niż umowy o dostawy, w celu wykazania istnienia naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji, było aż nadto obfite. W celu rozpatrzenia tego zarzutu nie jest w związku z tym konieczne przeanalizowanie wszystkich argumentów podniesionych przez skarżącą w tym zakresie.

91 Jednakże w ramach omawianego zarzutu oraz w zakresie, w jakim stopień porozumienia istniejącego pomiędzy czterema producentami wspólnotowymi w odniesieniu do naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji jest istotny dla zbadania niektórych innych zarzutów, należy przeanalizować pewne dokumenty zawarte w aktach Komisji dotyczące niniejszej sprawy, aby dokonać oceny podniesionego przez spółkę Corus twierdzenia, że rozpatrywane trzy umowy o dostawy zostały zawarte w różnych datach, w związku z czym Komisja nie mogła z nich wywieść istnienia jednego tylko naruszenia obejmującego czterech producentów europejskich.

92 W tym zakresie dokument „Uwagi dotyczące umowy VAM" z dnia 23 marca 1990 r. ma szczególne znaczenie. We fragmencie zatytułowanym „Scenariusz II" p. Verluca przewiduje możliwość doprowadzenia do tego, że „Japończycy nie będą wkraczać na rynek [Zjednoczonego Królestwa] i że problem zostanie rozwiązany pomiędzy Europejczykami". Następnie stwierdza on: „w tym przypadku dokonano by podziału rur gładkich pomiędzy [Mannesmanna], [Valloureca] i Dalmine". W następnym akapicie wskazuje on, że „prawdopodobnie korzystne byłoby sprzężenie dostaw [Valloureca] z ceną i ilością VAM sprzedawanych przez [Corusa]". Mając na uwadze, że ta ostatnia propozycja dokładnie odzwierciedla istotne postanowienia umowy zawartej szesnaście miesięcy później pomiędzy spółkami Vallourec i Corus, oczywiste jest, że strategia ta została rzeczywiście przyjęta przez Valloureca i że wskazana umowa została podpisana w celu wprowadzenia tejże strategii w życie.

93 Należy również odrzucić argument podniesiony przez spółkę Corus, jakoby wzmocnienie zasad podstawowych w zakresie dotyczącym respektowania europejskich rynków krajowych przez producentów japońskich nie odpowiadało temu spośród trzech rozwiązań zawartych w notatkach „Uwagi dotyczące umowy VAM" i „Strategiczne uwagi", za którym ostatecznie opowiedział się p. Verluca. W sposób jasny wynika bowiem z brzmienia tych dwóch notatek, że ich autor opowiedział się

za tym rozwiązaniem i odrzucił je niechętnie jedynie z tej przyczyny, że — jak stwierdził — jego realizacja miała być niemożliwa. W szczególności, zgodnie ze „Strategicznymi uwagami" „najbardziej korzystne rozwiązanie dla spółki [Vallourec]" zaistniałoby wówczas, gdyby „Europejczycy przekonaliby Japończyków do respektowania UK w zakresie Buttress i Premium". P. Verluca odrzucił to rozwiązanie we wskazanej notatce tylko dlatego, że „niestety nie [sądzi on], że rozwiązanie to mogłoby funkcjonować". W związku z tym, mając na uwadze, że rozwiązanie to zostało wprowadzone w życie od 1991 r., wstępne odrzucenie tej strategii we wskazanych notatkach jest bez znaczenia.

94 Ponadto okoliczność, że praktycznie identyczne umowy zostały następnie podpisane pomiędzy spółką Corus, z jednej strony, a spółkami Vallourec, następnie Dalmine i w końcu spółką Mannesmann, z drugiej strony, w związku z czym zapotrzebowanie spółki Corus na rury gładkie zostało począwszy od 1993 r. faktycznie rozdzielone pomiędzy te trzy spółki zgodnie z planem p. Verluki, potwierdza, że umowy te musiały zostać zawarte w celu realizacji wspólnej europejskiej strategii. Jak stwierdziła Komisja, Vallourec najpierw zaplanował tę strategię i zawarł umowę o dostawy ze spółką Corus. Następnie dołączyły do nich spółki Dalmine i Mannesmann, co zostało potwierdzone zawarciem przez każdą z tych dwóch spółek umowy o dostawy ze spółką Corus.

95 Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że Komisja słusznie uznała w zaskarżonej decyzji, że umowy o dostawy stanowiły naruszenie wskazane w art. 2 zaskarżonej decyzji i są one prawnie wystarczającym dowodem tego naruszenia. Należy również w każdym razie wskazać, że dodatkowe dowody przedstawione przez Komisję potwierdzają prawidłowość tezy, zgodnie z którą umowy te zostały zawarte w ramach szerszej, wspólnej polityki.

96 Z powyższych względów powyższy zarzut zostaje oddalony.

W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony ze względu na rozbieżności pomiędzy pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją w zakresie oceny dowodów przedstawionych na okoliczność istnienia naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji

Argumenty stron

97 Zdaniem spółki Corus, analiza notatek z 1990 r., przytoczonych w motywach 78–81 zaskarżonej decyzji, dokonana w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów jest odmienna od analizy zawartej w zaskarżonej decyzji, ponieważ, w szczególności, Komisja w motywie 147 zaskarżonej decyzji nie podtrzymuje twierdzenia, że jej dowody potwierdzają istnienie porozumienia w sprawie rur gładkich pomiędzy czterema producentami europejskimi.

98 Ponadto Komisja przedstawiła po raz pierwszy w zaskarżonej decyzji dokumenty z 1993 r. wymienione w motywie 91 tej decyzji (tj. telefaks przesłany ze spółki Corus do spółki Vallourec, zatytułowany „Umowa o współpracy BS" i dokument „System rur stalowych") w celu wykazania istnienia bezprawnego porozumienia polegającego na zawarciu umów o dostawy. Wobec faktu, że spółka Corus nie miała w związku z tym możliwości przedstawienia w postępowaniu administracyjnym swych uwag na temat analizy zawartej w zaskarżonej decyzji, naruszone zostało jej prawo do obrony.

99 Komisja podnosi, że decyzja ostateczna nie musi być koniecznie we wszystkich punktach identyczna z pismem w sprawie przedstawienia zarzutów. W niniejszej sprawie zarówno pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, jak również zaskarżona decyzja zawierały wniosek, zgodnie z którymi spółka Corus brała udział w porozumieniu stanowiącym naruszenie wskazane w art. 2 zaskarżonej decyzji wraz z przynajmniej jednym przedsiębiorstwem od 1990 r. i wraz z trzema dostawcami europejskimi od 1993 r. Nawet gdyby przyjąć, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów i zaskarżona decyzja różniły się od siebie, nie miałoby to znaczenia dla prawa do obrony spółki Corus. Wystąpienie takiej różnicy uzasadniałoby bowiem stwierdzenie nieważności decyzji ostatecznej jedynie wówczas, gdyby istniała możliwość, że w braku tej rzekomej nieprawidłowości postępowanie administracyjne mogłoby doprowadzić do innego wyniku (wyrok Trybunału z dnia 10 lipca 1980 r. w sprawie 30/78 Distillers przeciwko Komisji, Rec.

str. 2229, pkt 26). W celu wykazania naruszenia prawa do obrony spółka Corus powinna zatem dowieść, że zaskarżona decyzja mogłaby być odmienna, gdyby spółka ta miała możliwość podniesienia, że w porozumieniu nie brały udziału trzy przedsiębiorstwa, a tylko jedno. Ponieważ spółka Corus kwestionuje istnienie jakiegokolwiek porozumienia, Komisja jest zdania, że stanowiska tego nie zmieniłaby liczba przedsiębiorstw biorących udział wraz z tą spółką w danym naruszeniu i że w związku z tym spółka Corus miała możliwość skorzystania z odpowiedniej obrony.

Ocena Sądu

100 Na wstępie należy wskazać, że naruszenie prawa do obrony z powodu rozbieżności pomiędzy pismem w sprawie przedstawienia zarzutów i decyzją ostateczną ma miejsce jedynie wówczas, gdy zarzut zawarty w ostatecznej decyzji został ujęty w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów w sposób niewystarczający do umożliwienia adresatom obrony (zob. podobnie ww. w pkt 76 wyrok w sprawie Cement, pkt 852–860).

101 Co więcej, ocena zawarta w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów jest często bardziej zwięzła od oceny zawartej w przyjętej decyzji ostatecznej, ponieważ stanowi ona jedynie wstępne stanowisko Komisji. Rozbieżność sformułowań w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów i w decyzji ostatecznej, wynikająca z różnicy pomiędzy celami tych dwóch dokumentów, nie może w związku z tym — co do zasady — stanowić naruszenia prawa do obrony. Wobec tego w niniejszym przypadku okoliczność, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów nie zawiera punktów odpowiadających motywowi 147 zaskarżonej decyzji, w którym Komisja wyraźnie wyciąga wnioski z dowodów ocenionych w motywach 78–81 i 91 tej decyzji, jest całkowicie naturalna. Przeciwnie, punkt zawierający takie wnioski mógłby zostać ewentualnie uznany za przedwczesny w stadium przedstawienia zarzutów.

102 Komisja wskazała w motywie 78 zaskarżonej decyzji, że „Vallourec i [Corus] przyjęli koncepcję poprawionych »zasad podstawowych«" podczas gdy w pkt 63 pisma

w sprawie przedstawienia zarzutów stwierdziła, że dokonali tego „Europejczycy". Wobec tego Komisja nie utrzymuje już w zaskarżonej decyzji, że notatki Valloureca dowodziły istnienia porozumienia między wszystkimi czterema producentami europejskimi już od 1990 r. w zakresie dotyczącym rur gładkich wprowadzanych na rynek brytyjski.

103 Należy stwierdzić, że poprzez zmianę tej oceny Komisja ograniczyła się w zaskarżonej decyzji do stwierdzenia jedynie tych faktów, na które miała, jej zdaniem, odpowiednie dowody, w szczególności po udzieleniu odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów przez jego adresatów. Ponieważ wspomniane notatki dotyczyły jedynie spółek Vallourec i Corus, Komisja postanowiła zredagować motyw 78 zaskarżonej decyzji w sposób bardziej ostrożny w tym zakresie od pkt 63 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.

104 W każdym razie należy stwierdzić, że ta różnica w zredagowaniu tekstu, która nie jest sprzeczna z interesami adresatów pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, wskazuje, że w zaskarżonej decyzji Komisja przypisała notatkom Valloureca bardziej ograniczoną wartość dowodową co do wykazania istnienia naruszenia stwierdzonego w art. 2, niż miało to miejsce w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów. Dlatego też na podstawie wystąpienia tej różnicy nie można stwierdzić naruszenia prawa do obrony.

105 Co się tyczy argumentów dotyczących telefaksu spółki Corus do spółki Vallourec zatytułowanego „Umowa o współpracy BS" i „System rur stalowych", wystarczy stwierdzić, że pkt 118 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów jest zredagowany dokładnie w taki sam sposób jak motyw 91 zaskarżonej decyzji i odnosi się w związku z tym do obydwu dowodów w taki sam sposób i w tym samym kontekście co decyzja. Ponadto wbrew twierdzeniom spółki Corus, zarówno w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, jak również w zaskarżonej decyzji stwierdza się, że telefaks „Umowa o współpracy BS" odnosi się do umów wskazanych w art. 2 tej decyzji: „jedna z propozycji polegała na przekazaniu spółce Vallourec działalności w zakresie OCTG przy utrzymaniu w mocy umów o dostawy rur gładkich pomiędzy spółkami [Corus] i Vallourec, [Mannesmann] i Dalmine, zachowując te same proporcje" (pkt 118 przedstawienia zarzutów i motyw 91 zaskarżonej decyzji).

106 W związku z powyższym rozpatrywany zarzut nie jest uzasadniony i z tego względu należy oddalić żądanie stwierdzenia nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji.

W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji

W przedmiocie zarzutu dotyczącego skutków nieistnienia naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji dla stwierdzenia istnienia naruszenia wskazanego w art. 1 zaskarżonej decyzji

Argumenty stron

107 Zdaniem skarżącej, jeżeli zostałaby stwierdzona nieważność art. 2 zaskarżonej decyzji, to brakowałoby wystarczających dowodów dla stwierdzenia, że od 1991 r. brała ona udział w naruszeniu wskazanym w art. 1 tej decyzji.

108 Skarżąca wskazuje, po pierwsze, że naruszenie wskazane w art. 2 zaskarżonej decyzji jest opisane w motywie 164 tej decyzji jako środek wprowadzający w życie zasadę respektowania rynków krajowych w ramach klubu Europa–Japonia. Jeżeli stwierdzona zostałaby nieważność art. 2 zaskarżonej decyzji, dowód udziału spółki Corus w naruszeniu wskazanym w art. 1 zaskarżonej decyzji ograniczałby się do jej udziału w spotkaniach tego klubu.

109 Corus podnosi, że jego udział w tych spotkaniach był częścią strategii polegającej na wycofaniu się z rynku rur bez szwu, o czym postanowiono w 1987 r. i co zostało wykonane poprzez zamknięcie w kwietniu 1991 r. fabryki w Clydesdale, w której

wytwarzano rury gładkie. Dokument znajdujący się na str. 4902 akt Komisji, zatytułowany „Notatka dla prezesów" („Paper for Presidents"), który został przytoczony przez Komisję w celu wykazania udziału spółki Corus we wskazanych spotkaniach, potwierdza, że na spotkaniach tych badana była ewentualna restrukturyzacja europejskiego przemysłu metalurgicznego. W kontekście tej restrukturyzacji Corus próbował negocjować kwestię zmniejszenia swej działalności na rynku rur gładkich. Brak jest jakiegokolwiek dowodu z dokumentów, że udział spółki Corus w tych spotkaniach doprowadził do bezprawnego porozumienia, stwierdzonego przez Komisję w art. 1 zaskarżonej decyzji.

110 Komisja podnosi, że naruszenie wskazane w art. 1 zaskarżonej decyzji jest wykazane za pomocą innych dowodów niż dowody przedłożone w celu wykazania naruszenia wskazanego w art. 2 tej decyzji. Komisja podnosi ponadto, że Corus nie kwestionował tych dowodów ani istnienia zasad podstawowych podziału rynku.

Ocena Sądu

111 Należy na wstępie stwierdzić, że wobec faktu, iż żądanie stwierdzenia nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji zostało oddalone ze względów wskazanych powyżej, niniejszy zarzut jest zasadniczo bezskuteczny.

112 Zarzut ten byłby bowiem uzasadniony jedynie wówczas, gdyby Komisja niesłusznie oparła się na istnieniu naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji w celu wykazania udziału spółki Corus w naruszeniu wskazanym w art. 1 tej decyzji. Przypadek ten miałby miejsce wówczas, gdyby naruszenie w zakresie rur gładkich stwierdzone w art. 2 zaskarżonej decyzji nie zostało wykazane w sposób wystarczający z prawnego punktu widzenia lub wówczas, gdyby nie zostało wykazane, że naruszenie to polegało na bezprawnym porozumieniu między czterema producentami europejskimi w ramach wskazanego w art. 1 naruszenia popełnionego wraz z producentami japońskimi w klubie Europa–Japonia, w zakresie wtórnego rynku rur gwintowanych.

113 Jednakże, jak stwierdzono w pkt 71–96 powyżej, istnienie naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji zostało wykazane w sposób wystarczający. Ponadto w pkt 91–96 powyżej stwierdzono, że umowy stanowiące to naruszenie zostały rzeczywiście podpisane w ramach porozumienia pomiędzy czterema producentami europejskimi, będącymi adresatami zaskarżonej decyzji, mając w szczególności na celu wzmocnienie bezprawnego porozumienia zawartego w ramach klubu Europa–Japonia.

114 W każdym razie należy stwierdzić, że w art. 1 zaskarżonej decyzji Komisja nie ograniczyła się do stwierdzenia, że uczestnictwo spółki Corus w naruszeniu wskazanym w tym artykule wynika jedynie z jej antykonkurencyjnego zachowania na rynku pierwotnym rur gładkich, stanowiącego naruszenie wskazane w art. 2 tej decyzji, lecz stwierdziła również, że przedsiębiorstwo to brało ponadto bezpośredni udział z innymi producentami europejskimi i japońskimi w porozumieniu o podziale rynku rur gwintowanych.

115 Jeżeli nawet istnienie naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji potwierdza ocenę Komisji w przedmiocie naruszenia wskazanego w art. 1 tej decyzji, to owo naruszenie i udział w nim spółki Corus jest zasadniczo wykazane poprzez inne dowody od tych, które zostały przedstawione w celu wykazania istnienia naruszenia wskazanego w art. 2 tej decyzji, a w szczególności poprzez zeznania świadka p. Verluki (zob. w szczególności motywy 62 i 67 zaskarżonej decyzji). Tymczasem Corus nie zakwestionował dowodów wykazujących istnienie naruszenia wskazanego w art. 1 zaskarżonej decyzji. Nawet gdyby przyjąć, że pomimo tego, co zostało stwierdzone powyżej, należy stwierdzić nieważność art. 2 zaskarżonej decyzji, nie prowadziłoby to do stwierdzenia nieważności art. 1 tej decyzji.

116 Co się tyczy argumentacji skarżącej dotyczącej przyczyn, dla których brała ona udział w spotkaniach klubu Europa–Japonia, z utrwalonego orzecznictwa wynika, że jeżeli przedsiębiorstwo uczestniczy, nawet bez podejmowania aktywnych działań, w spotkaniach przedsiębiorstw mających cel antykonkurencyjny i nie dystansuje się

w sposób otwarty od treści tych spotkań, wywołując u innych uczestników spotkania wrażenie, że bierze ono udział w porozumieniu wynikającym z tego spotkania i że będzie stosować się do tego porozumienia, to można stwierdzić, że przedsiębiorstwo to bierze udział w porozumieniu wynikającym z tego spotkania (zob. w szczególności wyrok Sądu z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie T-7/89 Hercules Chemicals przeciwko Komisji, Rec. str. II-1711, pkt 232).

117 W niniejszej sprawie Corus nie kwestionował swego udziału w spotkaniach klubu Europa–Japonia i, jak już zostało stwierdzone powyżej, nie przedstawił argumentów podważających prawidłowość i moc dowodową dokumentów przedstawionych przez Komisję w zaskarżonej decyzji w celu wykazania istnienia naruszenia wskazanego w art. 1 tej decyzji.

118 W związku z powyższym należy oddalić powyższy zarzut.

W przedmiocie zarzutu opartego na błędnej ocenie czasu trwania naruszenia wskazanego w art. 1 zaskarżonej decyzji

Argumenty stron

119 Corus podnosi również zarzut oparty na rzekomym błędzie w zaskarżonej decyzji co do czasu trwania naruszenia stwierdzonego w art. 1 tej decyzji. Zarzut ten powinien skutkować stwierdzeniem nieważności w części art. 1 oraz zmniejszeniem kwoty grzywny nałożonej na Corusa.

120 Corus wskazuje, iż Komisja oświadczyła, że ze względu na porozumienia o samoograniczeniu obowiązujące przed 1990 r. przyjęła ona istnienie naruszenia opisanego w art. 1 zaskarżonej decyzji dopiero od tego momentu (motyw 108 zaskarżonej decyzji). Zdaniem Corusa, porozumienia te zostały przedłużone do początku 1991 r., wobec czego, zgodnie z rozumowaniem Komisji, naruszenie nie mogło mieć miejsca przed tym rokiem. Corus dodał, że inny adresat zaskarżonej decyzji przedstawi dowód na okoliczność przedłużenia tych porozumień. W skardze Corus wniósł do Sądu o zarządzenie, w przypadku gdyby było to konieczne, przeprowadzenia wstępnego dochodzenia, a następnie, w replice, wniósł o zobowiązanie Komisji lub osób trzecich do przedstawienia wszystkich dokumentów istotnych dla niniejszej sprawy, a w szczególności wszystkich dokumentów potwierdzających przedłużenie porozumień o samoograniczeniu.

121 Komisja stwierdza, że Corus nie przedstawił żadnego dowodu na poparcie swego argumentu, zgodnie z którym porozumienia o samoograniczeniu zawarte pomiędzy rządem japońskim nie przestały obowiązywać w 1991 r. Oczekiwanie, że osoba trzecia przedstawi taki dowód, nie może zastąpić samego dowodu, w związku z czym Komisja uważa, że nie ma konieczności ustosunkowywania się do tego argumentu. W każdym razie fakt, że nie nałożono grzywny za okres, w którym obowiązywały porozumienia o samoograniczeniu, już stanowi ustępstwo w świetle komunikatu Komisji dotyczącego przywozu do Wspólnoty towarów japońskich (Dz.U. 1972, C 111, str. 13).

Ocena Sądu

122 Należy na wstępie zaznaczyć, że Komisja stwierdziła w motywie 108 zaskarżonej decyzji, iż mogła przyjąć jako datę początku naruszenia rok 1977, jednakże nie uczyniła tego ze względu na obowiązywanie porozumień o samoograniczeniu. W związku z tym Komisja przyjęła w art. 1 zaskarżonej decyzji istnienie naruszenia począwszy od 1990 r. Należy stwierdzić, że takie zachowanie Komisji stanowi ustępstwo wobec adresatów zaskarżonej decyzji.

123 Należy wskazać, że żadna ze stron nie zakwestionowała tego ustępstwa przed Sądem. W związku z tym Sąd nie powinien rozpatrywać w ramach niniejszego postępowania legalności lub stosowności owego ustępstwa, lecz jedynie kwestię, czy Komisja, dokonując tego ustępstwa w sposób wyraźny w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, prawidłowo je zastosowała w niniejszej sprawie. Należy przypomnieć w tym zakresie, że Komisja jest zobowiązana do przedstawienia dokładnych i zgodnych dowodów w celu uzasadnienia pewnego przekonania, że naruszenie zostało popełnione, ponieważ jest ona obarczona ciężarem dowodu co do istnienia naruszenia i w związku z tym również co do czasu jego trwania (ww. w pkt 71 wyrok w sprawie CRAM i Rheinzink przeciwko Komisji, pkt 20 i ww. w pkt 50 wyrok w sprawie Celuloza II, pkt 127; wyroki Sądu z dnia 10 marca 1992 r. w sprawach połączonych T-68/89, T-77/89 i T-78/89 SIV i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-1403, pkt 193–195, 198–202, 205–210, 220–232, 249, 250 i 322–328 i z dnia 6 lipca 2000 r. w sprawie T-62/98 Volkswagen przeciwko Komisji, Rec. str. II-2707, pkt 43 i 72).

124 Wskazane powyżej ustępstwo opiera się na okoliczności rzekomego wygaśnięcia porozumień o samoograniczeniu jako decydującym kryterium dla oceny istnienia naruszenia w 1990 r. Ponieważ chodzi o umowy międzynarodowe zawarte pomiędzy rządem japońskim, reprezentowanym przez ministerstwo przemysłu i handlu zagranicznego a Wspólnotą, reprezentowaną przez Komisję, należy stwierdzić, że zgodnie z zasadą dobrej administracji Komisja powinna była zachować dokumenty potwierdzające datę wygaśnięcia tych umów. Dlatego też Komisja powinna być w stanie przedstawić te dokumenty przed Sądem. Tymczasem Komisja oświadczyła przed Sądem, że poszukiwała w swych archiwach, jednakże nie jest ona w stanie przedstawić dokumentów potwierdzających datę wygaśnięcia tych porozumień.

125 O ile ogólnie rzecz biorąc, strona skarżąca nie może przenosić ciężaru dowodu na stronę pozwaną, powołując się na okoliczności, których nie jest w stanie wykazać, o tyle w niniejszej sprawie nie można zastosować zasady ciężaru dowodu na korzyść Komisji w zakresie dotyczącym daty wygaśnięcia zawartych przez nią umów międzynarodowych. Niewyjaśniona niemożność Komisji do przedstawienia dowodów na okoliczność, która dotyczy jej w tak bezpośredni sposób, powoduje, iż Sąd

nie ma przy orzekaniu wiedzy o dacie wygaśnięcia wskazanych umów. Obciążenie przedsiębiorstw będących adresatami zaskarżonej decyzji konsekwencjami tej niemożności Komisji, które to przedsiębiorstwa, odmiennie od pozwanej instytucji, nie mogą przedstawić tego brakującego dowodu, zaprzeczałoby zasadzie prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości.

126 W tych okolicznościach należy wyjątkowo uznać, że Komisja powinna była przedstawić dowód na okoliczność daty wygaśnięcia porozumień o samoograniczeniu. Należy jednakże stwierdzić, że Komisja nie wykazała tej okoliczności ani w zaskarżonej decyzji, ani przed Sądem.

127 Zresztą ani Corus, ani tym bardziej Komisja nie twierdziły, że porozumienia o samoograniczeniu były jeszcze w mocy w 1991 r.

128 W tych okolicznościach należy uznać dla celów niniejszego postępowania, że porozumienia o samoograniczeniu, zawarte pomiędzy Komisją a władzami japońskimi, pozostały w mocy do końca 1990 r.

129 W każdym razie japońscy skarżący przedstawili dowody potwierdzające przedłużenie porozumień o samoograniczeniu do dnia 31 grudnia 1990 r., przynajmniej w zakresie dotyczącym Japonii. Potwierdza to tezę spółki Corus przedstawioną w niniejszym postępowaniu (zob. wyrok Sądu z dnia dzisiejszego, tj. 8 lipca 2004 r., w sprawach połączonych T-67/00, T-68/00, T-71/00 i T-78/00 JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. str. II-2501, pkt 345). Należy uznać, że w sprawach połączonych, w których strony miały możliwość zaznajomienia się z wszystkimi aktami spraw, Sąd może uwzględnić z urzędu dowody zawarte w aktach sprawy równoległej (zob. podobnie wyroki Sądu z dnia 13 grudnia 1990 r. w sprawie T-113/89 Nefarma i Bond van Groothandelaren in het Farmaceutische Bedrijf

przeciwko Komisji, Rec. str. II-797, pkt 1 i w sprawie T-116/89 Prodifarma i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-843, pkt 1). W niniejszym postępowaniu Sąd ma orzec w sprawach połączonych w celu procedury ustnej mających za przedmiot tę samą decyzję i w których wszystkie strony wniosły o zmianę kwoty grzywny, która została na nie nałożona.

130 W związku z tym w niniejszej sprawie Sąd ma formalnie wiedzę w zakresie dowodów przedstawionych przez czterech skarżących japońskich i nie jest konieczne rozpatrywanie wniosku spółki Corus w przedmiocie zobowiązania Komisji do przedstawienia tych dokumentów w niniejszym postępowaniu.

131 Należy ponadto wskazać, że Corus wniósł do Sądu nie tylko o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie dotyczącym daty rozpoczęcia naruszenia wskazanego w art. 1 tej decyzji i tym samym czasu trwania tego naruszenia, lecz również o zmniejszenie kwoty grzywny w celu uwzględnienia skrócenia tego okresu, w wykonaniu nieograniczonego prawa orzekania Sądu przyznanego mu w art. 17 rozporządzenia nr 17 zgodnie z art. 229 WE. To nieograniczone prawo orzekania oznacza, że jeżeli Sąd dokonuje modyfikacji zaskarżonego aktu poprzez odmienne określenie wysokości grzywien nałożonych przez Komisję, to powinien on wziąć pod uwagę wszystkie istotne okoliczności sprawy (wyrok Trybunału z dnia 15 października 2002 r. w sprawach połączonych C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, od C-250/99 P do C-252/99 P i C-254/99 P Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-8375, pkt 692). Wobec tego, zwłaszcza że wszystkie skarżące zakwestionowały fakt, iż Komisja przyjęła naruszenie począwszy od dnia 1 stycznia 1990 r., nieprawidłowe byłoby, gdyby w okolicznościach niniejszej sprawy Sąd odrębnie oceniał sytuację prawną każdej ze skarżących, ograniczając się jedynie do okoliczności faktycznych, które zostały podniesione przez daną stronę skarżącą, i pomijając te okoliczności, które zostały podniesione przez inne strony skarżące lub przez Komisję.

132 Z powyższych rozważań wynika, że w okolicznościach niniejszej sprawy bez znaczenia jest argument Komisji, jakoby Corus nie przedstawił skutecznie powyższego zarzutu.

133 Z powyższego wynika, że mając na uwadze ustępstwo uczynione przez Komisję w zaskarżonej decyzji, należy stwierdzić, iż czas trwania naruszenia wskazanego w art. 1 tej decyzji jest krótszy o jeden rok. W związku z tym należy stwierdzić nieważność art. 1 zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim stwierdza się w nim, że naruszenie zarzucane spółce Corus istniało przed dniem 1 stycznia 1991 r.

134 W pozostałym zakresie należy oddalić skargę o stwierdzenie nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji.

W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności grzywny

Argumenty stron

135 W ramach niniejszego żądania Corus podnosi jedynie zarzut oparty na naruszeniu prawa do obrony. Skarżąca uważa, że zgodnie z orzecznictwem pismo w sprawie przedstawienia zarzutów powinno wskazywać w sposób jasny wszystkie istotne okoliczności, na których opiera się Komisja, w celu udzielenia adresatom decyzji koniecznych wskazówek, aby mogli się oni bronić nie tylko przed stwierdzeniem naruszenia, ale również w danym przypadku przed nałożeniem grzywny. W związku z tym, w celu poszanowania prawa adresatów do obrony, Komisja ma obowiązek udzielenia w stadium przedstawienia zarzutów, na podstawie posiadanych przez nią dokumentów, wystarczających informacji co do czasu trwania zarzucanego naruszenia, co do jego wagi i co do kwestii, czy naruszenie zostało popełnione umyślnie, czy nieumyślnie (wyroki Trybunału z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 1825, pkt 14, 15 i 21; z dnia 9 listopada 1983 r. w sprawie 322/81 Michelin przeciwko Komisji, Rec. str. 3461, pkt 20 i z dnia 16 marca 2000 r. w sprawach połączonych C-395/96 P i C-396/96 P Compagnie Maritime Belge Transports i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-1365, pkt 142).

136 Co się tyczy czasu trwania naruszenia, Corus dodaje, że Trybunał wyraźnie sprecyzował, że Komisja powinna wskazać czas trwania naruszenia stwierdzony wstępnie na podstawie posiadanych przez nią informacji w stadium przedstawienia zarzutów i nie może ograniczyć się jedynie do wskazania, że czas trwania naruszenia zostanie uwzględniony przy określaniu grzywny, jak twierdzi Komisja (ww. w pkt 135 wyrok w sprawie Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 15). Zdaniem spółki Corus, to samo powinno dotyczyć obowiązku wskazania wagi i umyślnego lub nieumyślnego charakteru naruszenia, aby umożliwić adresatom pisma w sprawie przedstawienia zarzutów odpowiednie skorzystanie z ich prawa do obrony w zakresie tych okoliczności. Sąd potwierdził prawidłowość tej wykładni w ww. w pkt 76 wyroku w sprawie Cement, pkt 483 i 484. W przeciwnym razie obowiązek ten zostałby pozbawiony treści, ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów musiałoby wówczas obejmować jedynie istotne kryteria, które i tak wynikają z art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17.

137 W niniejszej sprawie Komisja naruszyła ten obowiązek w zakresie dotyczącym zarówno wagi naruszenia, jak również kwestii, czy zostało ono popełnione umyślnie, czy nieumyślnie, ponieważ pkt 153 i 154 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów nie zawierają żadnej wskazówki w przedmiocie tych dwóch elementów. Corus wskazuje, że zawiadomił Komisję o tych brakach w punkcie 6.7 swej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów (załącznik 11 do skargi) i że Komisja nie doręczyła jej dodatkowych informacji w tej kwestii.

138 Corus podnosi, że w tych okolicznościach nie miał on możliwości wypowiedzenia się przed wydaniem zaskarżonej decyzji w kwestii oceny tych zagadnień dokonanej przez Komisję, w której to decyzji stwierdzono, że naruszenie rzekomo popełnione przez spółkę Corus było poważne i że spółka ta była w pełni świadoma bezprawności swego działania (motyw 161 zaskarżonej decyzji). W związku z tym prawo do obrony spółki Corus — jej zdaniem — zostało naruszone, wobec czego należy stwierdzić nieważność nałożonej na nią grzywny.

139 Zdaniem Komisji, Corus dokonuje błędnej wykładni ww. w pkt 135 wyroku w sprawie Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 21, wywodząc z niego, że Komisja powinna wskazać w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów

swą wstępną ocenę okoliczności, które zamierza wziąć pod uwagę w celu ustalenia kwoty grzywny. W rzeczywistości Trybunał zażądał jedynie, aby Komisja sprecyzowała, jakie zostały zastosowane kryteria, na podstawie których ustalono tę kwotę. Przedstawiona przez spółkę Corus wykładnia ww. wyroku w sprawie Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji byłaby bowiem niezgodna z jego wykładnią przyjętą w ww. w pkt 135 wyroku w sprawie Michelin przeciwko Komisji, pkt 19, zgodnie z którą wskazanie przez Komisję informacji dotyczących poziomu przewidywanej grzywny, zanim przedsiębiorstwo, wobec którego toczy się dochodzenie, miało możliwość przedstawienia uwag w przedmiocie skierowanych wobec niego zarzutów, stanowiłoby nieprawidłowe uprzedzenie ostatecznej decyzji.

140 Ponadto argument spółki Corus oparty na pkt 483 i 484 wyroku w sprawie Cement, wymienionego w pkt 76 powyżej, jest bez znaczenia, ponieważ punkty te dotyczyły kwestii, czy Komisja wskazała w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów swój zamiar nałożenia grzywny na pewne przedsiębiorstwa. Jednakże w niniejszej sprawie nie ulega wątpliwości, że pkt 154 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów wskazywał jasno zamiar Komisji nałożenia grzywny na spółkę Corus.

141 Z art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 wynika, że Komisja musiała w tym celu uwzględnić wagę i czas trwania zarzuconego naruszenia. W związku z tym Corus musiał zdawać sobie sprawę z wagi tych elementów faktycznych podlegających ocenie. Jednocześnie ze względu na fakt, iż zgodnie z tym przepisem nieumyślność lub umyślność popełnionego naruszenia jest przesłanką nałożenia grzywny, informacja ta wystarczyła, aby zakomunikować spółce Corus stanowisko Komisji dotyczące tych okoliczności. Ponieważ wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (Dz.U. 1998, C 9, str. 3, zwane dalej „wytycznymi w sprawie ustalania grzywien") zostały opublikowane przed wysłaniem adresatom pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, Corus powinien był wywieść z tego dokumentu, że zarzucane mu zawarcie porozumienia o podziale rynków stanowiło poważne naruszenie art. 81 ust. 1 WE.

142 W zakresie, w którym Sąd orzekł w ww. w pkt 76 wyroku w sprawie Cement, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów powinno zawierać szczegółowe dane dotyczące umyślnego lub nieumyślnego charakteru naruszenia i wagi tego naruszenia, Komisja jest zdania, że dane te mogą być wskazane w samym tekście pisma w sprawie przedstawienia zarzutów i niekoniecznie w jego części dotyczącej art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17. Komisja wskazuje w tym zakresie, że Corus uznał, iż informacje co do czasu trwania naruszenia zawarte w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów były wystarczające. Ponieważ informacje te zostały zawarte w części pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, która nie dotyczyła nałożenia grzywny, Komisja podnosi, że Corus zaakceptował zasadę, zgodnie z którą konieczne jest uwzględnienie całego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów w tym zakresie. Pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zawiera natomiast dokładny opis naruszenia, z którego wynika, że Komisja uznała je za znaczące (zob. w szczególności pkt 147 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów). Co się tyczy umyślności naruszenia, Komisja przypomina, że zgodnie z orzecznictwem nie musi ona dowieść wystąpienia zamiaru w tym zakresie, lecz jedynie to, że strony powinny były wiedzieć, że ich zachowanie narusza art. 81 ust. 1 WE (wyrok Trybunału z dnia 14 lutego 1978 r. w sprawie 27/76 United Brands przeciwko Komisji, Rec. str. 207, pkt 299). W związku z tym wystarczyło wskazać w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, że zachowanie stron mogło zostać obiektywnie uznane jako umyślne lub nieumyślne.

143 W każdym razie w pkt 1.6, 3.14 i 3.15 swej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów Corus przedstawił w sposób wyraźny argumenty zmierzające do umniejszenia wagi naruszenia i wyraźnie odniósł się do tego elementu oceny w punktach 6.3, 6.4 i 6.7. W pkt 3.12, 3.15 i 4.5–4.9 tej odpowiedzi Corus wskazał powody uzasadniające swe zachowanie, zanim zaprzeczył w pkt 6.1 i 6.2, w części zatytułowanej „Pytania dotyczące grzywien", naruszeniu art. 81 ust. 1 WE ze swej strony. Tym samym spółka ta zaprzeczyła twierdzeniu, jakoby popełniła ona naruszenie, a tym bardziej naruszenie umyślne. Komisja wnioskuje z tych okoliczności, że Corus miał możliwość przedstawienia swego poglądu co do wszystkich kwestii związanych z grzywnami i z tej możliwości skorzystał, w związku z czym jego prawo do obrony nie zostało naruszone. Ponieważ podniesione naruszenie prawa do obrony spółki Corus nie miało jakiegokolwiek negatywnego wpływu na możliwość podjęcia rzeczywistej obrony, nie można stwierdzić nieważności zaskarżonej decyzji z tego powodu (zob. podobnie wyrok w sprawie PVC II, wymieniony w pkt 71 powyżej, pkt 1020).

Ocena Sądu

144 Po pierwsze, należy stwierdzić, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów powinno wskazywać w sposób jasny wszystkie istotne okoliczności, na których opiera się Komisja, w celu udzielenia jego adresatom koniecznych wskazówek, aby mogli się oni bronić nie tylko przed stwierdzeniem naruszenia, lecz również w danym przypadku przed nałożeniem grzywny. Wobec tego w celu poszanowania prawa adresatów do obrony Komisja ma obowiązek udzielenia im w stadium przedstawienia zarzutów, na podstawie posiadanych przez siebie dokumentów, wystarczających informacji co do czasu trwania zarzucanego naruszenia, jego wagi i co do kwestii, czy naruszenie zostało popełnione umyślnie, czy nieumyślnie (ww. w pkt 135 wyroki w sprawach: Musique diffusion française i in. przeciwko Komisji, pkt 14, 15 i 21; Michelin przeciwko Komisji, pkt 20, i Compagnie Maritime Belge Transports i in. przeciwko Komisji, pkt 142).

145 Wobec tego obowiązek udzielenia informacji co do wagi i umyślności lub nieumyślności naruszenia byłby pozbawiony znaczenia, gdyby dla jego spełnienia wystarczyła zwykła parafraza art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 (zob. podobnie ww. w pkt 76 wyrok w sprawie Cement, pkt 483 i 484). Zobowiązanie Komisji — pod rygorem stwierdzenia nieważności wydanej przez nią decyzji — do poinformowania adresatów pisma w sprawie przedstawienia zarzutów o przepisach rozporządzenia nr 17, od których i tak oczekuje się znajomości tych przepisów, nie miałoby bowiem jakiegokolwiek sensu.

146 W świetle powyższych rozważań należy stwierdzić, że wbrew temu, co podnosi Komisja, powinna ona wskazać w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów krótką, wstępną ocenę czasu trwania zarzucanego naruszenia i jego wagi, jak również kwestii, czy w konkretnym przypadku naruszenie zostało popełnione umyślnie lub nieumyślnie. Prawidłowość tej wstępnej oceny, która ma umożliwić adresatom pisma w sprawie przedstawienia zarzutów podjęcie obrony, powinna być rozpatrywana nie tylko przy uwzględnieniu brzmienia rozporządzenia, o którym mowa, lecz również jego kontekstu, jak również wszystkich przepisów prawnych

regulujących daną materię (zob. analogicznie wyrok Sądu z dnia 25 czerwca 1998 r. w sprawach połączonych T-371/94 i T-394/94 British Airways i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-2405, pkt 89 i nast.).

147 W niniejszej sprawie, co się tyczy umyślności lub nieumyślności naruszenia, należy stwierdzić, że informacje udzielone w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, spełniają wymogi ustanowione w tym zakresie przez orzecznictwo.

148 W piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja stwierdziła bowiem wielokrotnie (w szczególności w pkt 129 i 137), że porozumienie zawarte w ramach klubu Europa–Japonia miało na celu podział rynków w dziedzinie rur gwintowanych oraz ograniczenie konkurencji. Dla nałożenia grzywny zgodnie z art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 wystarcza, żeby Komisja wykazała w decyzji stwierdzającej naruszenie reguł konkurencji, że zachowanie mające obiektywnie charakter naruszenia zostało popełnione umyślnie lub nieumyślnie. Jest oczywiste, że zawarcie porozumienia o podziale rynków jak to, które wskazano w art. 1 zaskarżonej decyzji, stanowi działanie o niechybnie umyślnym charakterze, ponieważ przedsiębiorstwo nie może zawrzeć takiego porozumienia przez nieuwagę.

149 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów nie pozostawia żadnych wątpliwości co do tego, że w tym stadium postępowania Komisja była zdania, że naruszenie, stwierdzone później w art. 1 zaskarżonej decyzji, zostało popełnione umyślnie.

150 Argumenty Komisji w przedmiocie wstępnej oceny wagi naruszenia są jednakże niezbyt przekonywające.

151 W pkt 153 i 154 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja ograniczyła się do stwierdzenia, że ma zamiar nałożyć grzywnę, powołując się na art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17. Wprawdzie w pkt 147 tego pisma Komisja stwierdziła, że chodzi o porozumienie o podziale rynków, które prowadzi do istotnego („appreciable") ograniczenia konkurencji, należy jednakże uznać, że na podstawie tego stwierdzenia nie można ocenić, czy, zdaniem Komisji, chodzi o „poważne", czy „bardzo poważne" naruszenie w rozumieniu wytycznych w sprawie ustalania grzywien.

152 Równie nieprzekonywający jest argument Komisji w zakresie publikacji wskazanych wytycznych. Gdyby Sąd był zdania, że sama ich publikacja jest wystarczająca do tego, by adresaci pisma w sprawie przedstawienia zarzutów mogli wywieść z opisu charakteru naruszenia, do której kategorii Komisja zalicza dane naruszenie, to wynikający z orzecznictwa obowiązek udzielenia informacji co do wagi naruszenia nie miałby żadnego praktycznego znaczenia (zob. wyżej, pkt 145).

153 Wobec tego należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie pismo w sprawie przedstawienia zarzutów jest dotknięte wadą, ponieważ Komisja nie wskazała w nim wstępnej kwalifikacji wagi popełnionego naruszenia.

154 Sama ta okoliczność nie może jednakże prowadzić do stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji. Obowiązek wskazania w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów krótkiej, wstępnej oceny czasu trwania zarzucanego naruszenia, jego wagi i kwestii, czy naruszenie zostało popełnione umyślnie, czy nieumyślnie, nie jest celem samym w sobie, lecz ma umożliwić adresatowi pisma w sprawie przedstawienia zarzutów podjęcie odpowiedniej obrony (zob. wyżej, pkt 146, jak również analogicznie ww. w pkt 76 wyrok w sprawie Cement, pkt 156).

155 Wobec tego obowiązek ten jest nierozerwalnie związany z zasadą prawa do obrony i jest od tej zasady zależny (zob. analogicznie ww. w pkt 76 wyrok w sprawie Cement, pkt 156 i przywołane tam orzecznictwo). Sąd wspólnotowy nie może stwierdzić nieważności środka wspólnotowego na podstawie uchybień w dokumencie przygotowawczym, takim jak pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które nie wpłynęły na możliwość obrony zainteresowanych przedsiębiorstw. Należy w związku z tym zbadać, czy na skutek wady wskazanej w pkt 153 powyżej naruszona została możliwość obrony spółki Corus.

156 W niniejszej sprawie Corus wyraźnie przedstawił w swej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, w szczególności w części 6, argumenty zmierzające do wykazania mniejszej wagi popełnionego naruszenia. W szczególności Corus podniósł, że z kontekstu porozumienia o podziale rynków wynika, że ewentualne naruszenie popełnione przez tę spółkę nie jest wystarczająco poważne, by uzasadniało to nałożenie grzywny (zob. pkt 6.3 odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów). Jednocześnie Corus podniósł, że był on w trakcie wycofywania się z rynków rur OCTG i rur przewodowych bez szwu i w związku z tym zmniejszało się jego znaczenie na tych rynkach w momencie, w którym naruszenie zostało rzekomo popełnione (zob. pkt 6.4 ust. 3 odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów). Corus podniósł wreszcie, że geograficzny zakres jego udziału i kategoria produktów, których dotyczyło naruszenie, były ograniczone (zob. odpowiednio pkt 6.4 ust. 2 i pkt 6.5 odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów). Należy stwierdzić ponadto, że Corus przedstawił szczegółowe argumenty natury faktycznej dotyczące tych okoliczności w części 3 swej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów.

157 W związku z tym Corus nie wykazał, w jaki sposób zmieniłby się przebieg postępowania administracyjnego i treść zaskarżonej decyzji w zakresie dotyczącym wagi naruszenia i w związku z tym również wysokości grzywny, gdyby Komisja podała w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, jaką wagę przypisała naruszeniu wynikającemu z porozumienia o podziale rynków zawartemu w ramach klubu Europa–Japonia (zob. podobnie ww. w pkt 71 wyrok w sprawie PVC II, pkt 1021 i przywołane tam orzecznictwo). Samo twierdzenie spółki Corus w pkt 6.7 wskazanej odpowiedzi, jakoby miała ona jeszcze jedną szansę ustosunkowania się do kryteriów wskazanych w wytycznych w sprawie ustalania grzywien, nie może spowodować zmiany jej pozycji prawnej w tym zakresie.

158 Wreszcie należy stwierdzić, że wniosek ten jest potwierdzony przez fakt, że Corus przedstawił przed Sądem w istocie te same argumenty (zob. niżej, pkt 161 i nast.), które były zawarte w części 6 odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów (zob. wyżej, pkt 156), w celu zakwestionowania w szczególności oceny wagi naruszenia wskazanego w art. 1 zaskarżonej decyzji, która to ocena zawarta została w motywach 159–165 tej decyzji. Sąd wspólnotowy może w ramach nieograniczonego prawa orzekania ustalić na nowo kwotę grzywien nałożonych zgodnie z art. 17 rozporządzenia nr 17. Wobec tego, jeżeli strona uzna, że jeden z aspektów dotyczących tej kwestii został błędnie oceniony przez Komisję, ma ona możliwość przedstawienia wszystkich argumentów na poparcie tej tezy przed Sądem.

159 W tych okolicznościach, nawet gdyby Komisja zawarła w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów wstępną ocenę wagi naruszenia, brak jest jakiegokolwiek powodu do przyjęcia, że Corus przedstawiłby w swej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów argumenty istotnie różniące się od tych, które rzeczywiście zostały ujęte w części 6 tej odpowiedzi.

160 W świetle powyższych rozważań należy oddalić niniejszy zarzut i w związku z tym również żądanie stwierdzenia nieważności grzywny.

W przedmiocie żądania obniżenia kwoty grzywny

W przedmiocie zarzutu opartego na błędnej ocenie wagi naruszenia

Argumenty stron

161 Spółka Corus podnosi, że nawet gdyby przyjąć, że brała ona udział w naruszeniu wskazanym w art. 1 zaskarżonej decyzji, jej pozycja handlowa była całkiem

odmienna od pozycji handlowej innych producentów, na których nałożone zostały grzywny, ponieważ była ona w trakcie wycofywania się z rynku rur bez szwu. Komisja powinna była uznać, że naruszenie w zakresie dotyczącym spółki Corus było mniejszej wagi i powinna była w związku z tym ustalić w stosunku do niej bazową kwotę grzywny na niższym poziomie niż w przypadku innych uczestników naruszenia.

162 Ponadto Corus podkreśla, że jego działalność była zgodnie z tradycją skoncentrowana na rynku Zjednoczonego Królestwa, który, zdaniem Komisji, był chroniony jedynie „połowicznie" (motyw 62 zaskarżonej decyzji) i na którym producenci japońscy stanowili istotną konkurencję. Co więcej, sprzedaż rur OCTG bez szwu dokonywana przez Corusa na tym rynku obejmowała głównie rury gwintowane premium, a nie rury gwintowane standard wskazane w art. 1 zaskarżonej decyzji. Zdaniem Corusa, Komisja powinna była uwzględnić te okoliczności również w celu oceny wagi naruszenia popełnionego przez Corusa.

163 Corus podnosi ponadto, że naruszenie wskazane w art. 2 zaskarżonej decyzji zostało przez Komisję określone jako uboczne względem naruszenia wskazanego w art. 1. W związku z tym ewentualne stwierdzenie nieważności art. 2 powinno mieć wpływ na ocenę wagi rzekomego udziału Corusa w naruszeniu głównym, wskazanym w art. 1.

164 Komisja wskazuje, że w motywach 106 i 162 zaskarżonej decyzji w sposób wyraźny uwzględniła fakt, że naruszenie wskazane w art. 1 miało ograniczone skutki i że obniżyła z tego powodu kwotę grzywny. Argumentacja Corus, zgodnie z którą jego udział w naruszeniu miał jedynie ograniczone skutki, jest wobec tego bez znaczenia w ramach niniejszego postępowania.

165 Ponadto ewentualne stwierdzenie nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji nie miałoby żadnego wpływu na kwotę grzywny, ponieważ, jak stwierdził Corus, na mocy tego artykułu nie została nałożona żadna odrębna grzywna.

Ocena Sądu

166 Na wstępie należy stwierdzić, że chociaż Komisja nie powołała się w zaskarżonej decyzji w sposób wyraźny na wytyczne, to jednak określiła kwotę grzywien, stosując metodę ich ustalania wskazaną w tych wytycznych (zob. w tym zakresie ww. w pkt 116 wyrok w sprawie Hercules Chemicals przeciwko Komisji, pkt 53, po wniesieniu odwołania potwierdzony wyrokiem Trybunału z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-51/92 P Hercules Chemicals przeciwko Komisji, Rec. str. I-4235 i przywołane tam orzecznictwo).

167 Zgodnie z pkt 1A wytycznych w sprawie ustalania grzywien „[p]rzy ocenie wagi naruszenia należy wziąć pod uwagę jego charakter, rzeczywisty wpływ na rynek tam, gdzie może to być zmierzone, oraz rozmiar właściwego rynku geograficznego". W motywie 159 zaskarżonej decyzji Komisja wskazała, że w celu określenia wagi naruszenia wzięła pod uwagę właśnie te trzy kryteria.

168 W celu uzasadnienia swej kwalifikacji naruszenia określonego w art. 1 zaskarżonej decyzji jako „bardzo poważne" w motywie 161 zaskarżonej decyzji Komisja oparła się przede wszystkim na charakterze bezprawnego zachowania wszystkich przedsiębiorstw. W tym zakresie Komisja wskazała, że rozpatrywane porozumienie o podziale rynków w sposób poważny naruszyło konkurencję i zagroziło prawidłowemu funkcjonowaniu rynku wewnętrznego, że naruszenie zostało popełnione umyślnie oraz że wprowadzony system ograniczający konkurencję miał charakter potajemny i zinstytucjonalizowany. W tym samym motywie Komisja wzięła również pod uwagę okoliczność, że „konsumpcja [rur] OCTG i [rur przewodowych] bez szwu we Wspólnocie ma w przeważającej mierze miejsce w czterech Państwach Członkowskich, o których mowa powyżej, które stanowią w ten sposób rynek geograficzny o znacznym rozmiarze".

169 Komisja stwierdziła natomiast w motywie 160 zaskarżonej decyzji, że „rzeczywisty wpływ naruszenia na rynek był ograniczony", ponieważ dwa produkty, których dotyczyło to naruszenie, a mianowicie rury OCTG standard i rury przewodowe projektowe, stanowiły jedynie 19% konsumpcji rur OCTG i rur przewodowych bez szwu we Wspólnocie, i że na skutek rozwoju technologii rury spawane mogły pokryć część popytu na rury bez szwu.

170 Wobec tego w motywie 162 zaskarżonej decyzji, po zakwalifikowaniu tego naruszenia jako „bardzo poważne" ze względu na okoliczności wskazane w motywie 161, Komisja uwzględniła stosunkowo ograniczony rozmiar sprzedaży rozpatrywanych produktów dokonywanej przez adresatów zaskarżonej decyzji w czterech Państwach Członkowskich dotkniętych naruszeniem (73 mln EUR rocznie). To odniesienie do rozmiaru rynku, którego dotyczy naruszenie, odpowiada w istocie wskazanej powyżej ocenie dotyczącej ograniczonego wpływu naruszenia na rynek w motywie 160 zaskarżonej decyzji. Komisja określiła w związku z tym kwotę grzywny według kryterium wagi naruszenia jedynie na 10 mln EUR. Tymczasem wytyczne w sprawie ustalania grzywien przewidują w przypadku naruszenia mieszczącego się w tej kategorii, co do zasady, grzywnę „powyżej 20 mln [EUR]". Należy uznać, że to obniżenie kwoty grzywny ustalonej w oparciu o kryterium wagi naruszenia do 50% kwoty minimalnej, zwykle nakładanej w przypadku „bardzo poważnego" naruszenia, uwzględnia w sposób adekwatny ograniczony wpływ naruszenia na rynek w niniejszym przypadku.

171 Wreszcie Komisja stwierdziła w motywie 165 zaskarżonej decyzji, że wszystkie przedsiębiorstwa będące adresatami zaskarżonej decyzji były dużych rozmiarów, wobec czego nie ma potrzeby różnicowania wysokości grzywien według rozmiaru przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu.

172 Należy w tym zakresie stwierdzić, że dokonując oceny, Komisja oparła się w dużej mierze na charakterze naruszenia, aby uznać, że jest ono bardzo poważne. Jak wynika z notatek spółki Vallourec, powołanych w szczególności w motywach 62, 67, 78 i 80 zaskarżonej decyzji, współpraca pomiędzy spółką Corus a Vallourec była szczególnie ścisła.

173 Co się tyczy argumentu spółki Corus, że spółka ta była w trakcie wycofywania się z rynku rur OCTG i rur przewodowych oraz że była w związku z tym w innej sytuacji handlowej niż pozostali adresaci zaskarżonej decyzji, należy od razu stwierdzić, że subiektywne motywy, dla których przedsiębiorstwo popełnia naruszenie, nie są istotne w ramach obiektywnej oceny wagi tego naruszenia. Dopóki Corus nie wycofał się z danych rynków i brał aktywny udział w zarzucanym naruszeniu, jego czasowo ograniczona obecność na wskazanych rynkach jest bez znaczenia.

174 Należy jednakże wskazać, że Komisja stwierdziła w motywie 92 zaskarżonej decyzji, iż w dniu 22 lutego 1994 r. Corus sprzedał swe przedsiębiorstwo w zakresie rur gwintowanych na rzecz spółki Vallourec i że w jego przypadku naruszenie miało miejsce jedynie w okresie od 1990 r. do lutego 1994 r., jak zostało wskazane w art. 1 ust. 2 tej decyzji. Z motywu 166 zaskarżonej decyzji wynika, że przyjęto, iż naruszenie zarzucane spółce Corus trwało jedynie w okresie czterech lat, pomiędzy 1990 r. a 1994 r., co zostało w motywie 167 potwierdzone poprzez ustalenie w stosunku do spółki Corus bazowej kwoty grzywny w wysokości 14 mln EUR. Mając na uwadze treść całej zaskarżonej decyzji, należy stwierdzić, że w celu dokonania wyliczenia grzywny ujęto rok 1990 i wyłączono rok 1994.

175 Wobec tego nie ma jakiegokolwiek powodu, aby — mając w szczególności na uwadze wskazaną powyżej ścisłą współpracę pomiędzy spółkami Corus i Vallourec — uznać w niniejszej sprawie, że bezprawne zachowanie spółki Corus było ze względu na swój charakter mniej poważne niż zachowania innych przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu. Opisane w poprzednim punkcie uwzględnienie krótszego czasu trwania naruszenia wskazanego w art. 1 zaskarżonej decyzji w przypadku spółki Corus w wystarczający sposób odzwierciedla fakt, że spółka ta wycofała się z rynków rur gwintowanych w lutym 1994 r.

176 Należy również przypomnieć, że przedsiębiorstwu można przypisać odpowiedzialność za cały kartel, nawet jeśli zostało ustalone, że brało ono bezpośredni udział jedynie w jednym lub kilku elementach składowych kartelu, jeżeli, po pierwsze, przedsiębiorstwo to wiedziało lub powinno było wiedzieć, że uzgodnienia, w których

uczestniczyło, w szczególności poprzez udział w regularnych spotkaniach organizowanych przez wiele lat, były częścią kompletnego systemu mającego na celu zakłócenie normalnej konkurencji, i po drugie, system ten obejmował wszystkie elementy składowe kartelu (ww. w pkt 71 wyrok w sprawie PVC II, pkt 773). W świetle wspomnianej powyżej szczególnie ścisłej współpracy pomiędzy spółkami Corus i Vallourec (zob. również motywy 62, 67, 78 i 80 zaskarżonej decyzji) jest oczywiste, że Corus brał bezpośredni udział w opracowaniu wspólnej strategii przyjętej w ramach klubu Europa–Japonia i że znał wszystkie szczegóły porozumienia o podziale rynków stanowiącego zarzucane naruszenie. Zatem w niniejszej sprawie brak jest jakiegokolwiek powodu, by nie przyjąć odpowiedzialności spółki Corus za cały kartel.

177 Co się tyczy okoliczności, że rynek offshore Zjednoczonego Królestwa, będący istotną częścią krajowego rynku spółki Corus, był chroniony jedynie częściowo, z notatek spółki Vallourec (zob. motywy 62, 67, 78 i 80 zaskarżonej decyzji) i z dokumentów „Notatka dla prezesów" i „g) Japończycy" (dokument „g) Japanese" zawarty na str. 4909 akt Komisji) (zob. motyw 84) sporządzonych przez pracowników spółki Corus wynika, że skarżąca usiłowała ograniczyć, jak tylko to możliwe, japońską sprzedaż na tym rynku. W tych okolicznościach Corus nie może powoływać się na tę ograniczoną ochronę w celu uzasadnienia swego twierdzenia, jakoby popełnione przez niego naruszenie nie było „bardzo poważne". Ponadto ograniczony zakres ochrony rynku offshore Zjednoczonego Królestwa w żaden sposób nie zaprzecza stwierdzeniu Komisji, ujętemu w motywie 161 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którym dany rynek geograficzny był znacznych rozmiarów.

178 Co się tyczy argumentów spółki Corus, zgodnie z którymi jej udział w naruszeniu miał jedynie ograniczony wpływ na rynki, o których mowa, w szczególności ze względu na istnienie konkurencji japońskiej na jej rynku krajowym i ze względu na okoliczność, że skarżąca sprzedawała głównie rury OCTG premium, a nie rury OCTG standard, należy ponownie wskazać w tym kontekście, że Komisja uwzględniła ograniczony wpływ naruszenia na rynki poprzez ustalenie kwoty grzywny w oparciu o kryterium wagi naruszenia w wysokości 50% minimalnej kwoty zwykle nakładanej w przypadku „bardzo poważnego" naruszenia (pkt 170 powyżej).

179 Wprawdzie pkt 1A akapit szósty wytycznych w sprawie ustalania grzywien przewiduje możliwość „w niektórych przypadkach, stosowania kwot ważonych, określonych w ramach każdej z trzech kategorii [naruszeń] w celu wzięcia pod uwagę określonej wagi naruszenia i, tym samym, rzeczywistego wpływ[u] nagannego zachowania każdego z przedsiębiorstw na konkurencję". Zgodnie z tym akapitem postąpić tak należy „w szczególności tam, gdzie istnieje znaczna dysproporcja pomiędzy wielkością przedsiębiorstw popełniających naruszenie tego samego typu".

180 Jednakże z użycia wyrażeń „w niektórych przypadkach" i „w szczególności" w wytycznych wynika, że ważenie kwot w oparciu o rozmiar danego przedsiębiorstwa nie jest nieodzownym etapem przy ustalaniu grzywny, do którego zobowiązała się Komisja, lecz możliwością stosowaną elastycznie, z której Komisja może skorzystać w sprawach, w których jest to konieczne. W tym kontekście należy przytoczyć orzecznictwo, zgodnie z którym Komisja dysponuje swobodnym uznaniem, które pozwala jej na uwzględnienie niektórych okoliczności bądź ich nieuwzględnienie przy ustalaniu kwoty grzywien, które zamierza nałożyć, w szczególności w zależności od okoliczności konkretnego przypadku (zob. podobnie postanowienie Trybunału z dnia 25 marca 1996 r. w sprawie C-137/95 P SPO i in. przeciwko Komisji, Rec. str. I-1611, pkt 54 i wyroki Trybunału z dnia 17 lipca 1997 r. w sprawie C-219/95 P Ferriere Nord przeciwko Komisji, Rec. str. I-4411, pkt 32 i 33 i ww. w pkt 131 wyroku w sprawie Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, pkt 465; zob. również podobnie wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-309/94 KNP BT przeciwko Komisji, Rec. str. II-1007, pkt 68). Mając na uwadze wskazany powyżej pkt 1A akapit szósty wytycznych w sprawie ustalania grzywien, należy uznać, że Komisja dysponuje pewnym zakresem swobodnego uznania w odniesieniu do możliwości ważenia grzywien według rozmiaru każdego z przedsiębiorstw.

181 W tym zakresie należy również przypomnieć, że grzywny mają wywierać odstraszające skutki (zob. w tym zakresie pkt 1A akapit czwarty wytycznych w sprawie ustalania grzywien). Wobec powyższego, mając na uwadze duży rozmiar przedsiębiorstw będących adresatami zaskarżonej decyzji, co zostało wskazane w motywie 165 tej decyzji, znacznie większe obniżenie kwoty grzywny ustalonej według wagi naruszenia mogłoby pozbawić grzywny ich odstraszającego skutku.

182 Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, że nie stosując pkt 1A akapitu szóstego wytycznych w sprawie ustalania grzywien, Komisja nie przekroczyła granic swobodnego uznania, wskazanego wyżej w pkt 180.

183 Co się tyczy argumentacji spółki Corus, zgodnie z którą ewentualne stwierdzenie nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji powinno mieć wpływ na kwotę grzywny nałożonej w związku z naruszeniem stwierdzonym w art. 1, wystarczy stwierdzić, że w związku z naruszeniem wskazanym w art. 2 zaskarżonej decyzji nie została nałożona żadna grzywna i że Komisja w ogóle nie wzięła pod uwagę tego naruszenia przy ustalaniu tej kwoty grzywny, która rzeczywiście została nałożona na spółkę Corus (motyw 164 zaskarżonej decyzji). Wobec powyższego argumentacja ta jest bez znaczenia.

184 W związku z powyższym należy oddalić niniejszy zarzut.

W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań

Argumenty stron

185 Spółka Corus podnosi, że odmawiając obniżenia kwoty grzywny, Komisja naruszyła jej prawnie uzasadnione oczekiwania wynikające z pkt D2 komunikatu w sprawie współpracy. Na podstawie tego postanowienia, jeżeli przedsiębiorstwo nie zaprzecza stanowi faktycznemu przedstawionemu w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, grzywna powinna zostać obniżona o 10–50% kwoty grzywny, która zostałaby nałożona w przypadku braku współpracy. Corus podkreśla również, że sama Komisja wyraźnie uznaje w komunikacie w sprawie współpracy, że postanowienie to może wywołać uzasadnione oczekiwania przedsiębiorstw. Spółka ta powołuje się wreszcie, w drodze analogii, na wyrok z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie Hercules Chemicals, wspomniany w pkt 116 powyżej.

186 Co się tyczy argumentu Komisji, zgodnie z którym komunikat w sprawie współpracy nie wywołał żadnego uzasadnionego oczekiwania w spółce Corus, ponieważ komunikat ten został opublikowany dopiero w 1996 r., wystarczy wskazać, że pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zostało skierowane do tej spółki w 1999 r. Ponadto, obniżając kwotę grzywien nałożonych na spółki Vallourec i Dalmine, Komisja w sposób wyraźny oparła się na komunikacie w sprawie współpracy w zaskarżonej decyzji.

187 Corus wskazuje ponadto, że zgodnie z orzecznictwem ideą stojącą za obniżeniem kwoty grzywny nałożonej na przedsiębiorstwa, które oświadczą, że nie negują stanu faktycznego stanowiącego podstawę oskarżeń Komisji, jest możliwość wykorzystania tego przyznania ustaleń faktycznych jako dowodu prawidłowości tych ustaleń, co przyczynia się w ten sposób do ułatwienia wykonania zadania Komisji polegającego na stwierdzaniu i zwalczaniu naruszeń reguł konkurencji (wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-308/94 Cascades przeciwko Komisji, Rec. str. II-925, pkt 256).

188 W niniejszej sprawie spółka Corus potwierdziła w pkt 1.5 odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, że generalnie nie zaprzecza stanowi faktycznemu związanemu z naruszeniem stwierdzonym następnie w art. 1 zaskarżonej decyzji, jednocześnie kwestionując istnienie tego naruszenia. Corus podnosi, że należy odróżnić ustalenia faktyczne od ich kwalifikacji prawnej. Wobec tego, jeśli przedsiębiorstwo kwestionuje kwalifikację prawną, to nie zmniejsza to w żaden sposób zakresu współpracy i przydatności współpracy, którą przedsiębiorstwo zaoferowało, uznając okoliczności faktyczne jako takie. Skarżąca podnosi, że w innych decyzjach dotyczących nielegalnych porozumień Komisja obniżyła grzywny przedsiębiorstwom, chociaż kwestionowały one istnienie uzgodnień stanowiących naruszenie lub utrzymywały, że nie są stronami tych uzgodnień [zob. decyzja Komisji 98/247/EWWiS z dnia 21 stycznia 1998 r. dotycząca postępowania na podstawie art. 65 Traktatu EWWiS (sprawa IV/35.814 — dopłata do stopu) (Dz.U. L 100, str. 55), motywy 98–100 i decyzja Komisji 1999/60/WE z dnia 21 października 1998 r. dotycząca postępowania na podstawie art. [81] Traktatu WE (sprawa IV/35.691/E-4 — przewody ciepłownicze) (Dz.U. L 24, str. 1), motyw 180]. Wobec tego spółka Corus jest zdania, że kwota nałożonej na nią grzywny powinna zostać obniżona.

189 W zakresie dotyczącym argumentów spółki Corus opartych na jej rzekomej współpracy Komisja podnosi, że komunikat w sprawie współpracy został opublikowany dopiero w 1996 r. Ponieważ Corus zaprzestał zachowań stanowiących naruszenie wskazane w zaskarżonej decyzji w lutym 1994 r., komunikat ten nie miał żadnego znaczenia w tym kontekście.

190 Ponadto w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, w szczególności w pkt 3.15 dotyczącym naruszenia wskazanego w art. 1 zaskarżonej decyzji, spółka Corus zakwestionowała nie tylko ocenę faktów, lecz również samo istnienie bezprawnego porozumienia. W ten sposób spółka ta zmusiła Komisję do wykazania okoliczności zarzucanych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów. Zachowanie spółki Corus nie ułatwiło w związku z tym wykonania zadania Komisji. Wobec tego zachowanie to nie może zostać uznane za współpracę mogącą uzasadnić obniżenie kwoty grzywny (wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-347/94 Mayr-Melnhof przeciwko Komisji, Rec. str. II-1751, pkt 309 i powołane tam orzecznictwo oraz pkt 332). W tym zakresie Sąd w sposób wyraźny orzekł, że przedsiębiorstwo, które kwestionuje swój udział w naruszeniu art. 81 ust. 1 WE, nie jest uprawnione do uzyskania obniżenia kwoty grzywny ze względu na współpracę (wyroki Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-311/94 BPB de Eendracht przeciwko Komisji, Rec. str. II-1129, pkt 59 i w sprawie T-338/94 Finnboard przeciwko Komisji, Rec. str. II-1617, pkt 262 i 363).

191 Komisja wywodzi z powyższego, że Corus kwestionuje przed Sądem okoliczności faktyczne wskazane w zaskarżonej decyzji. Dlatego też zakładając, że spółce Corus przysługiwało prawo do obniżenia kwoty grzywny ze względu na współpracę, Komisja uważa, że należałoby wnieść do Sądu o cofnięcie tego obniżenia i wobec tego o zwiększenie rozpatrywanej kwoty grzywny. W takim przypadku mielibyśmy bowiem do czynienia z przedsiębiorstwem, które po uzyskaniu obniżenia grzywny ze względu na współpracę zaprzecza w swojej skardze okolicznościom faktycznym, a więc zgodnie z ostatnim zdaniem komunikatu w sprawie współpracy miałaby miejsce sytuacja uzasadniająca wniosek o zwiększenie grzywny. Spółka Corus musi wobec tego wybrać w niniejszym postępowaniu pomiędzy zarzutami i argumentami, które kwestionują istnienie naruszenia a argumentami powołującymi się na komunikat w sprawie współpracy. Te dwa aspekty skargi są bowiem sprzeczne ze sobą.

Ocena Sądu

192 Po pierwsze, należy stwierdzić, że opublikowany w 1996 r. komunikat w sprawie współpracy mógł skłonić spółkę Corus do oświadczenia w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów z dnia 20 kwietnia 1999 r., że „generalnie" („substantially") nie kwestionuje ona okoliczności faktycznych w zakresie dotyczącym klubu Europa–Japonia. W związku z tym żadne rozważania dotyczące chronologii nie zaprzeczają twierdzeniu, że komunikat w sprawie współpracy mógł wywołać uzasadnione oczekiwania w tej spółce.

193 Co się tyczy kwestii, czy na podstawie komunikatu w sprawie współpracy zasadne było obniżenie kwoty grzywny nałożonej na spółkę Corus, tak iż naruszona została zasada ochrony uzasadnionych oczekiwań, należy najpierw stwierdzić, że zachowanie tego przedsiębiorstwa musi ułatwić Komisji wykonanie jej zadania polegającego na stwierdzaniu i zwalczaniu naruszeń reguł konkurencji (ww. w pkt 190 wyrok w sprawie Mayr-Melnhof przeciwko Komisji, pkt 309, i powołane tam orzecznictwo oraz pkt 332). Wobec tego nie wystarczy, że przedsiębiorstwo zapewni, iż generalnie nie kwestionuje ustalonych okoliczności faktycznych zgodnie z komunikatem w sprawie współpracy, jeżeli w okolicznościach konkretnej sprawy zapewnienie to w żaden sposób nie jest przydatne Komisji.

194 W niniejszej sprawie Komisja przyjęła w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów między innymi, że członkowie klubu Europa–Japonia zawarli porozumienie antykonkurencyjne mające na celu podział rynków, które doprowadziło również do powstania takiego podziału. Corus oświadczył wprawdzie, że nie kwestionuje okoliczności faktycznych w tym zakresie, podniósł jednakże w pkt 1.7 i ponownie w pkt 3.15 akapit drugi odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, że zakładając, iż takie porozumienie w ogóle istniało, to antykonkurencyjne skutki tego porozumienia były nieistotne, wobec czego należy zadać pytanie o handlowe uzasadnienie tego porozumienia i w związku z tym — o jego istnienie. Spółka ta podnosi przed Sądem, że konieczne jest przeprowadzenie rozróżnienia pomiędzy samymi okolicznościami faktycznymi, których nie neguje, a kwestionowaną przez nią kwalifikacją prawną tych okoliczności.

195 W każdym razie należy stwierdzić, że w szczególnym przypadku porozumienia, które — niezależnie od wystąpienia ewentualnych skutków — ma na celu podział rynków, przyznanie, iż okoliczności faktyczne są prawdziwe, wystarczy w zasadzie do wykazania dwóch z istotnych przesłanek naruszenia art. 81 ust. 1 WE, a mianowicie istnienia porozumienia i jego antykonkurencyjnego celu.

196 Ponadto należy stwierdzić, że w niniejszej sprawie Komisja przytoczyła w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów i w zaskarżonej decyzji głównie te same dowody i że wiele z nich, w szczególności oświadczenia p. Verluki i różne notatki spółki Vallourec, dotyczy dyskusji w sprawach strategicznych o charakterze uzgodnień między członkami klubu Europa–Japonia, obejmujących w szczególności rynki wspólnotowe (zob. w szczególności pkt 56, 60, 63 i 65 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów oraz motywy 62, 67, 73 i 78 zaskarżonej decyzji).

197 Wobec tego należy stwierdzić, że bez zakwestionowania okoliczności faktycznych w zakresie wskazanych dyskusji i ich treści spółka Corus nie mogła w swej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów negować swego udziału w porozumieniu i w antykonkurencyjnym zamiarze, co stanowiło naruszenie stwierdzone następnie w art. 1 zaskarżonej decyzji.

198 Z powyższego wynika, że zawarte w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów pytanie spółki Corus o istnienie porozumienia wywołuje w okolicznościach niniejszej sprawy wątpliwość co do wartości zawartego w tym samym dokumencie oświadczenia tej spółki w sprawie niekwestionowania okoliczności faktycznych, wobec czego znaczenie tego oświadczenia jest niejasne. Ta niejasność jest wzmożona przez fakt, że spółka Corus nadała swemu oświadczeniu o niekwestionowaniu okoliczności faktycznych charakter względny poprzez użycie pojęcia „generalnie" („en substance") bez wyjaśnienia, których szczególnych okoliczności dotyczy to zastrzeżenie.

199 W tych okolicznościach Komisja nie mogła precyzyjnie ustalić w postępowaniu administracyjnym, podobnie jak w niniejszym postępowaniu nie mógł tego ustalić Sąd, które okoliczności faktyczne zostały przyznane przez spółkę Corus, co skutkowałoby tym, że współpraca tej spółki mogła ułatwić wykonanie zadania Komisji. W związku z powyższym w niniejszej sprawie przyznanie przez spółkę Corus okoliczności ustalonych w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów nie może uzasadnić obniżenia kwoty grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy zgodnie z wykładnią orzecznictwa.

200 W związku z powyższym należy oddalić niniejszy zarzut.

W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu zasady równego traktowania

Argumenty stron

201 Corus podnosi, po pierwsze, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zasada równego traktowania jest naruszona, gdy podobne sytuacje są traktowane w odmienny sposób lub sytuacje odmienne są traktowane w ten sam sposób, chyba że traktowanie takie jest uzasadnione w sposób obiektywny (wyroki Trybunału z dnia 13 grudnia 1984 r. w sprawie 106/83 Sermide, Rec. str. 4209, pkt 28 i z dnia 28 czerwca 1990 r. w sprawie C-174/89 Hoche, Rec. str. I-2681, pkt 25; podobnie wyrok Sądu z dnia 15 marca 1994 r. w sprawie T-100/92 La Pietra przeciwko Komisji, RecFP str. I-A-83 i II-275, pkt 50). Spółka ta dodaje, że zasada ta jest często stosowana w przypadku nakładania grzywien (ww. w pkt 116 wyrok Sądu z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie Hercules Chemicals przeciwko Komisji, pkt 295; wyroki Sądu: z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie T-141/89 Trefileurope przeciwko Komisji, Rec. str. II-791, pkt 185; w sprawie T-142/89 Boël przeciwko Komisji, Rec. str. II-867, pkt 128–135; w sprawie T-143/89 Ferriere Nord przeciwko Komisji, Rec. str. II-917, pkt 54–56; w sprawie T-150/89 Martinelli przeciwko Komisji, Rec. str. II-1165, pkt 57–61; z dnia 11 grudnia 1996 r., w sprawie T-49/95 Van Megen Sports

przeciwko Komisji, Rec. str. II-1799, pkt 56; ww. w pkt 190 wyroki w sprawach: Finnboard przeciwko Komisji i Mayr-Melnhof przeciwko Komisji, pkt 334–336 i 352–354).

202 Corus jest zdania, że spółka Vallourec, której grzywna została obniżona o 40%, ograniczyła się do udzielenia odpowiedzi na pytania zgodnie z jej obowiązkiem prawnym, które zostały jej zadane przez urzędników Komisji podczas kontroli źródłowej, co uczynił również Corus. Spółka ta podnosi w tym zakresie, że oświadczenia p. Verluki zostały złożone w odpowiedzi na pytania Komisji, które zostały zadane jedynie spółce Vallourec.

203 Ponadto spółka Dalmine, której grzywna została obniżona o 20%, jedynie poinformowała Komisję, że nie kwestionuje stanu faktycznego, nie przyznając jednakże, że wzięła udział w naruszeniu. Zakres współpracy tej spółki nie był wobec tego szerszy od tego, który miał miejsce w przypadku spółki Corus. Nierówne traktowanie spółki Corus, które nie zostało przez Komisję uzasadnione w odpowiedzi na skargę, jest wobec tego oczywiste. Zakres współpracy spółki Dalmine był nawet węższy niż spółki Corus. W szczególności spółka ta odmówiła bowiem, początkowo, udzielenia pewnych informacji, których zażądała Komisja. Następnie powołała się ona na prawo do nieświadczenia przeciwko sobie, by uzasadnić swą odmowę udzielenia odpowiedzi na pewne pytania, zarówno w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, jak również w ramach skargi wniesionej na decyzję wydaną przeciwko niej przez Komisję na podstawie art. 11 ust. 5 rozporządzenia nr 17, która została odrzucona jako oczywiście niedopuszczalna. Ponadto spółka Dalmine zakwestionowała legalność decyzji, na podstawie których Komisja przeprowadziła kontrole w grudniu 1994 r. i wobec tego podała w wątpliwość możliwość użycia przez Komisję dokumentów uzyskanych w wyniku tych kontroli (motyw 118 zaskarżonej decyzji).

204 Corus uważa ponadto, że z zaskarżonej decyzji (motyw 174) wynika, że skarżący japońscy nie współpracowali prawdziwie z Komisją i że zakwestionowali istnienie porozumienia w postępowaniu administracyjnym, co odróżnia ich sytuację od sytuacji, w której znajduje się spółka Corus. Podobnie jak Dalmine producenci

japońscy zakwestionowali zarówno legalność decyzji, na podstawie których w grudniu 1994 r. Komisja przeprowadziła kontrole, jak również użycie przez Komisję dokumentów uzyskanych w ich toku. Co się tyczy Mannesmanna, z zaskarżonej decyzji wynika (motyw 174), że spółka ta nigdy nie określiła wyraźnie, czy kwestionuje okoliczności faktyczne, oraz odmówiła udzielenia pewnych informacji, których przedstawienia zażądała Komisja w drodze decyzji wydanej na podstawie art. 11 ust. 5 rozporządzenia nr 17. Komisja naruszyła wobec tego zasadę równego traktowania, odmawiając obniżenia kwoty grzywny nałożonej na spółkę Corus i traktując w związku z tym spółkę Corus w taki sam sposób jak spółkę Mannesmann i czterech producentów japońskich.

205 W odpowiedzi na te zarzuty Komisja podnosi, po pierwsze, że dysponuje zakresem uznania co do określenia kwoty grzywny, wobec czego w kontekście grzywien pojęcie równego traktowania powinno być interpretowane w świetle tej reguły (ww. w pkt 201 wyrok w sprawie Martinelli przeciwko Komisji, pkt 59). W każdym razie wskazana zasada znajduje zastosowanie jedynie wówczas, gdy podobne sytuacje są traktowane odmiennie (ww. w pkt 116 wyrok z dnia 17 grudnia 1991 r. w sprawie Hercules Chemicals przeciwko Komisji, pkt 295).

206 W niniejszej sprawie istnieją obiektywne różnice pomiędzy sytuacją spółki Corus a sytuacją innych adresatów zaskarżonej decyzji. Po pierwsze, Vallourec przedłożył Komisji bardzo przydatne pisemne oświadczenie (oświadczenie p. Verluki z dnia 17 września 1996 r.; zob. w szczególności motywy 53 i 170 zaskarżonej decyzji) i nie kwestionował okoliczności faktycznych, na których oparła się Komisja w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów. Po drugie, Dalmine nie kwestionowała, bez jakichkolwiek niejasności w tym względzie, okoliczności, na których oparła się Komisja w decyzji (motyw 172 zaskarżonej decyzji), podczas gdy Corus podał w wątpliwość nawet istnienie samego porozumienia. W każdym razie, nawet gdyby przyjąć, że Komisja popełniła błąd, obniżając kwoty grzywien nałożonych na spółki Vallourec i Dalmine, to argument ten jest bez znaczenia przy rozpatrywaniu wniosku o obniżenie kwoty grzywny złożonego przez spółkę Corus. Wreszcie nieistotne jest, że spółce Corus odmówiono obniżenia kwoty grzywny z innych powodów niż

w przypadku spółek Mannesmann i w przypadku producentów japońskich, ponieważ niezależnie od tego, jaka była sytuacja innych przedsiębiorstw, Corus nie spełnił przesłanek wymaganych w tym względzie w komunikacie w sprawie współpracy.

Ocena Sądu

207 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przy dokonywaniu oceny współpracy przedsiębiorstw Komisja nie może nie uwzględnić zasady równego traktowania, będącej podstawową zasadą prawa wspólnotowego, która zgodnie z utrwalonym orzecznictwem jest naruszona, gdy podobne sytuacje są traktowane w odmienny sposób lub gdy różne sytuacje są traktowane w taki sam sposób, chyba że traktowanie takie jest uzasadnione w sposób obiektywny (wyrok Sądu z dnia 13 grudnia 2001 r. w sprawach połączonych T-45/98 i T-47/98 Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni przeciwko Komisji, Rec. str. II-3757, pkt 237 oraz powołane tam orzecznictwo).

208 Należy również przypomnieć, że obniżenie kwoty grzywny jest zasadne, jeżeli zachowanie przedsiębiorstwa ułatwiło Komisji wykonanie jej zadania polegającego na stwierdzaniu i zwalczaniu naruszeń wspólnotowych reguł konkurencji (ww. w pkt 190 wyrok w sprawie Mayr-Melnhof przeciwko Komisji, pkt 309 oraz powołane tam orzecznictwo, pkt 332, zob. też wyżej, pkt 193).

209 Należy stwierdzić, że w zakresie dotyczącym powyższego kryterium w niniejszej sprawie istniały obiektywne i istotne różnice pomiędzy sytuacją spółki Corus i sytuacją spółek Vallourec i Dalmine.

210 Po pierwsze, spółka Vallourec nie tylko nie kwestionowała okoliczności faktycznych, na których Komisja oparła pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, ale w odróżnieniu od spółki Corus przedstawiła ponadto bardzo przydatne dla Komisji pisemne oświadczenia, w szczególności oświadczenia p. Verluki z dnia 17 września i z dnia 14 października 1996 r. (zob. w szczególności motywy 60, 62, 72 i 108 zaskarżonej decyzji).

211 Żaden przedstawiciel spółki Corus nigdy nie przedstawił żadnych oświadczeń o podobnej wartości dowodowej lub podobnym znaczeniu do oświadczeń p. Verluki. Odpowiedź spółki Corus z dnia 31 października 1997 r. powołana w motywie 66 zaskarżonej decyzji ma bowiem ograniczone znaczenie i niewielką wartość dowodową, tym bardziej że nie jest jasne, czy Corus nie zamierzał jej odwołać w ramach postępowania w sprawie rur bez szwu pismem skierowanym do Komisji w dniu 30 marca 1999 r. (zob. w tym zakresie ww. w pkt 129 wyrok w sprawie JFE Engineering i in. przeciwko Komisji, pkt 305–308).

212 Co się tyczy okoliczności wskazanej przez spółkę Corus, że oświadczenia p. Verluki zostały złożone w odpowiedzi na pytania, które Komisja zadała jedynie spółce Vallourec, wystarczy stwierdzić, że Komisja nie ma obowiązku zadawania w toku dochodzenia tych samych pytań wszystkim przedsiębiorstwom, które podejrzewa o udział w naruszeniu. Należy bowiem stwierdzić, że taki obowiązek mógłby utrudnić Komisji swobodne działanie w ramach dochodzenia w sprawach konkurencji i mógłby w związku z tym zaszkodzić skuteczności tego dochodzenia.

213 Wprawdzie, jeśli w tym samym stadium postępowania administracyjnego i w podobnych okolicznościach przedsiębiorstwa przekazują Komisji podobne informacje dotyczące zarzucanego im stanu faktycznego, to stopień ich współpracy z Komisją powinien zostać oceniony w podobny sposób (ww. w pkt 207 wyrok w sprawie Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni przeciwko Komisji, pkt 243–246).

214 Jednakże jest oczywiste, że w niniejszej sprawie nie miało to miejsca (zob. wyżej, pkt 211). W związku z tym orzeczenie to nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie.

215 Co się tyczy spółki Dalmine, pewne jest zarówno w niniejszej sprawie, jak również w sprawie T-50/00 Dalmine przeciwko Komisji, które zostały połączone celem przeprowadzenia rozprawy, że spółka ta nie zakwestionowała okoliczności faktycznych, na których Komisja oparła się w zaskarżonej decyzji, jak stwierdzono w motywie 172 tej decyzji. Jeśli nawet Corus oświadczył w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, że nie kwestionuje okoliczności zarzucanych mu przez Komisję w zakresie dotyczącym naruszenia stwierdzonego później w art. 1 zaskarżonej decyzji, to oświadczenie takie nie wystarcza dla uzasadnienia obniżenia kwoty grzywny nałożonej na spółkę Corus ze względu na jego niejasny i niejednoznaczny charakter, jak wskazano w pkt 192–199 powyżej.

216 W związku z tym, aby stwierdzić, że nierówne traktowanie przez Komisję nie miało miejsca, wystarczy wskazać, że oświadczeniom spółki Dalmine nie zarzucono podobnej niejasności w zakresie dotyczącym uznania przez nią okoliczności faktycznych. Co się tyczy innych okoliczności powołanych przez Corusa na poparcie tezy, że spółka Dalmine współpracowała z Komisją nawet w mniejszym stopniu, niż czynił to Corus, należy stwierdzić, że okoliczności te odnoszą się do odmowy udzielenia przez Dalmine odpowiedzi na żądanie przedstawienia informacji jeszcze przed wysłaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów. Komisja nigdy nie twierdziła jednakże, że w tej części dochodzenia miała miejsce współpraca ze strony spółki Dalmine.

217 Wobec tego Komisja mogła stwierdzić, że okoliczności te nie mają żadnego wpływu na potwierdzenie przez spółkę Dalmine stanu faktycznego w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów i nie mają one wobec tego również wpływu na obniżenie przez Komisję — ze względu na to potwierdzenie — kwoty grzywny nałożonej na Dalmine o 20% zgodnie z komunikatem w sprawie współpracy.

218 Wreszcie, jak wskazała Komisja, bez znaczenia jest okoliczność, że powody, dla których Corus nie mógł uzyskać obniżenia kwoty grzywny, były odmienne od tych, dla których nie zostały obniżone grzywny nałożone na spółki Mannesmann i producentów japońskich, ponieważ powyżej stwierdzono już, że jakakolwiek by nie była sytuacja tych innych przedsiębiorstw, to spółka Corus nie spełniła wymaganych w tym zakresie przesłanek komunikatu w sprawie współpracy.

W przedmiocie wyliczenia kwoty grzywny

219 Z powyższego wynika, że grzywna nałożona na spółkę Corus powinna zostać zmniejszona, aby uwzględnić okoliczność, że czas trwania naruszenia stwierdzonego w art. 1 zaskarżonej decyzji wynosił trzy, a nie cztery lata.

220 Ponieważ metoda wyliczania kwoty grzywien określona w wytycznych w sprawie ustalania grzywien i zastosowana przez Komisję w niniejszej sprawie nie została podważona, Sąd uważa, korzystając ze swego nieograniczonego prawa orzekania, że należy zastosować tę metodę, mając na uwadze wniosek wyciągnięty w poprzednim punkcie.

221 W związku z powyższym kwotę bazową grzywny należy ustalić na 10 mln EUR i zwiększyć ją o 10% za każdy rok naruszenia, czyli w sumie o 30%, co daje kwotę 13 mln EUR. Kwota ta powinna zostać następnie zmniejszona o 10% ze względu na

okoliczności łagodzące, zgodnie z motywami 168 i 169 zaskarżonej decyzji, w związku z czym ostateczna kwota grzywny wynosi w przypadku spółki Corus 11,7 mln EUR, a nie 12,6 mln EUR.

W przedmiocie żądania nałożenia na Komisję obowiązku zwrotu kwoty grzywny lub ewentualnie zwrotu kwoty, o którą grzywna została obniżona, wraz z odsetkami

222 Jak orzeczono w wielu sprawach, po wydaniu wyroku stwierdzającego nieważność aktu ze skutkiem ex tunc, który w związku z tym retroaktywnie eliminuje ten akt z porządku prawnego (wyrok Trybunału z dnia 26 kwietnia 1988 r. w sprawach połączonych 97/86, 99/86, 193/86 i 215/86 Asteris i in. przeciwko Komisji, Rec. str. 2181, pkt 30; opinie rzecznika generalnego Légera do wyroku Trybunału z dnia 6 czerwca 1996 r. w sprawie C-127/94 Ecroyd, Rec. str. I-2731, I-2735, pkt 74; wyrok Sądu z dnia 10 października 2001 r. w sprawie T-171/99 Corus UK przeciwko Komisji, Rec. str. II-2967, pkt 50), pozwana instytucja jest zobowiązana, zgodnie z art. 233 WE, do podjęcia środków koniecznych do usunięcia wszystkich skutków stwierdzonych naruszeń prawa, co w przypadku aktów uprzednio wykonanych może uzasadnić przywrócenie w stosunku do skarżącego stanu, w którym znajdował się przed wydaniem tego aktu (wyroki Trybunału z dnia 31 marca 1971 r. w sprawie 22/70 Komisja przeciwko Radzie, Rec. str. 263, pkt 60; z dnia 6 marca 1979 r. w sprawie 92/78 Simmenthal przeciwko Komisji, Rec. str. 777, pkt 32 i z dnia 17 lutego 1987 r. w sprawie 21/86 Samara przeciwko Komisji, Rec. str. 795, pkt 7; wyroki Sądu z dnia 14 września 1995 r. w sprawach połączonych T-480/93 i T-483/93 Antillean Rice Mills i in. przeciwko Komisji, Rec. str. II-2305, pkt 59 i 60 oraz ww. wyrok w sprawie Corus UK przeciwko Komisji, pkt 50).

223 Wśród środków przewidzianych w art. 233 WE znajduje się przede wszystkim obowiązek Komisji zwrotu całości lub części kwoty grzywny uiszczonej przez dane przedsiębiorstwo, w przypadku gdy wyrok stwierdził nieważność lub obniżył kwotę grzywny nałożonej na przedsiębiorstwo w związku z naruszeniem reguł konkurencji

ujętych w traktacie, w zakresie w jakim w wyniku orzeczenia stwierdzającego nieważność zapłatę tej kwoty należy uznać za nienależną. Obowiązek ten obejmuje nie tylko kwotę główną nienależnie zapłaconej grzywny, lecz również odsetki od tej kwoty (ww. w pkt 222 wyrok Corus UK przeciwko Komisji, pkt 52 i 53).

224 W niniejszej sprawie nie ma powodów, dla których należałoby przyjąć, że Komisja nie wywiąże się ze swych obowiązków wynikających z art. 233 WE w związku z niniejszym wyrokiem.

225 Wobec powyższego w ramach niniejszego postępowania brak jest konieczności orzekania w przedmiocie niniejszego wniosku.

226 Należy również stwierdzić, że z tych samych powodów nie ma również konieczności orzekania w przedmiocie wniosku spółki Corus, aby Sąd zarządził wszelkie środki konieczne dla nadania wyrokowi skuteczności.

W przedmiocie kosztów

227 Zgodnie z art. 87 § 3 regulaminu w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań każdej ze stron, Sąd może postanowić, że koszty zostaną podzielone albo że każda ze stron poniesie swoje własne koszty. Ponieważ w niniejszej sprawie żądania każdej ze stron zostały uwzględnione tylko w części, należy orzec, że skarżąca i Komisja ponoszą własne koszty.

Z powyższych względów

SĄD (druga izba)

orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 1 ust. 2 decyzji Komisji 2003/382/CE z dnia 8 grudnia 1999 r. dotyczącej postępowania na podstawie art. 81 Traktatu WE (sprawa IV/E-1/35.860-B — rury stalowe bez szwu) jest nieważny w zakresie, w którym stwierdza się w nim, że naruszenie zarzucane skarżącej w tym postanowieniu istniało przed dniem 1 stycznia 1991 r.**

2) **Kwotę grzywny nałożonej na skarżącą w art. 4 decyzji 2003/382 ustala się w wysokości 11 700 000 EUR.**

3) **W pozostałym zakresie skarga zostaje oddalona.**

4) **Każda strona ponosi własne koszty.**

Forwood Pirrung Meij

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 8 lipca 2004 r.

Sekretarz

H. Jung

Prezes

J. Pirrung

Spis treści

Okoliczności faktyczne i przebieg postępowania ..... II - 2332

Postępowanie przed Sądem ..... II - 2333

Żądania stron ..... II - 2333

W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności art. 2 zaskarżonej decyzji ..... II - 2335

W przedmiocie zarzutu opartego na nieistnieniu naruszenia stwierdzonego w art. 2 zaskarżonej decyzji ..... II - 2335

Argumenty stron ..... II - 2335

Ocena Sądu ..... II - 2344

W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu prawa do obrony ze względu na rozbieżności pomiędzy pismem w sprawie przedstawienia zarzutów a zaskarżoną decyzją w zakresie oceny dowodów przedstawionych na okoliczność istnienia naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji ..... II - 2352

Argumenty stron ..... II - 2352

Ocena Sądu ..... II - 2353

W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności art. 1 zaskarżonej decyzji ..... II - 2355

W przedmiocie zarzutu dotyczącego skutków nieistnienia naruszenia wskazanego w art. 2 zaskarżonej decyzji dla stwierdzenia istnienia naruszenia wskazanego w art. 1 zaskarżonej decyzji ..... II - 2355

Argumenty stron ..... II - 2355

Ocena Sądu ..... II - 2356

W przedmiocie zarzutu opartego na błędnej ocenie czasu trwania naruszenia wskazanego w art. 1 zaskarżonej decyzji ..... II - 2358

Argumenty stron ..... II - 2358

Ocena Sądu ..... II - 2359

W przedmiocie żądania stwierdzenia nieważności grzywny ..... II - 2363

Argumenty stron ..... II - 2363

Ocena Sądu ..... II - 2367

W przedmiocie żądania obniżenia kwoty grzywny ..... II - 2371

W przedmiocie zarzutu opartego na błędnej ocenie wagi naruszenia ..... II - 2371

Argumenty stron ..... II - 2371

Ocena Sądu ..... II - 2373

W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu zasady ochrony uzasadnionych oczekiwań ..... II - 2378

Argumenty stron ..... II - 2378

Ocena Sądu ..... II - 2381

W przedmiocie zarzutu opartego na naruszeniu zasady równego traktowania ..... II - 2383

Argumenty stron ..... II - 2383

Ocena Sądu ..... II - 2386

W przedmiocie wyliczenia kwoty grzywny ..... II - 2389

W przedmiocie żądania nałożenia na Komisję obowiązku zwrotu kwoty grzywny lub ewentualnie zwrotu kwoty, o którą grzywna została obniżona, wraz z odsetkami ..... II - 2390

W przedmiocie kosztów ..... II - 2391